

Procesul electoral local: Ghid practic

Cornea, Sergiu

Veröffentlichungsversion / Published Version

Monographie / monograph

Empfohlene Zitierung / Suggested Citation:

Cornea, S. (2007). *Procesul electoral local: Ghid practic*. Cahul. <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-68342-6>

Nutzungsbedingungen:

Dieser Text wird unter einer CC BY Lizenz (Namensnennung) zur Verfügung gestellt. Nähere Auskünfte zu den CC-Lizenzen finden Sie hier:
<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.de>

Terms of use:

This document is made available under a CC BY Licence (Attribution). For more Information see:
<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

conf.univ.dr. SERGIU CORNEA

PROCESUL ELECTORAL LOCAL

GHID PRACTIC

Cahul 2007

CZU 342.8**C 71****Recenzenți:**

Șevcenco Igor, Decanul facultății *Drept și Administrație publică*, USC

Certan Ion, Șeful catedrei *Istorie*, USC

Lucrarea a fost discutată și recomandată pentru editare în ședința Catedrei Administrație Publică a Universității de Stat „B.P.Hasdeu” din Cahul (Proces verbal Nr. 5 din 07.02.2007)

Acest ghid apare în cadrul proiectului *Tinerii și viitorul lor prin alegeri*, realizat de către Asociația pentru Cooperare și Comunicare Democratică „DIALOG” din Cahul. Proiectul este implementat în cadrul Programului de Dezvoltare Participativă a Comunităților (CPP), administrat de Consiliul pentru Cercetări și Schimburi Internaționale (IREX) cu susținerea financiară a Guvernului SUA prin intermediul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID).

USAID și IREX nu poartă răspundere pentru conținutul și opiniile exprimate în publicația dată.

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII**Cornea, Sergiu**

Procesul electoral local: Ghid practic / Sergiu Cornea; Asoc. pentru Cooperare și Comunicare Democratică „Dialog” din Cahul. – Ch. : „Turnul vechi” SRL, 2007. – 88 p. : fig., tab.

Bibliogr. p. 74-76 (44 tit.) și în notele de subsol. – Apare cu sprijinul financ. al Guvernului SUA prin Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Int. (USAID)

ISBN 978-9975-9579-3-9

200 ex.

342.8

© Sergiu Cornea

CUPRINS

Prefață

I. Dimensiunea organizatorică a alegerilor locale

1.1 Considerații despre alegerile locale.....	6
1.2 Modalitatea alegerii autorităților administrative locale....	8
1.3 Noțiuni generale referitor la alegeri	8
1.4 Drepturile electorale.....	12
1.5 Stabilirea datei alegerilor.....	13
1.6 Listele electorale.....	13

II. Organele electorale locale

2.1 Consiliul electoral de circumscripție	
2.1.1 Constituirea Consiliului electoral de circumscripție....	17
2.1.2 Componența consiliului electoral de circumscripție....	19
2.1.3 Atribuțiile consiliului electoral de circumscripție.....	21
2.1.4 Organizarea activității consiliului electoral de circumscripție	23
2.1.5 Ședințele Consiliului electoral de circumscripție.....	25
2.1.6 Documentele consiliului electoral de circumscripție...	26
2.2 Birourile electorale ale secțiilor de votare	
2.2.1 Constituirea și componența biroului electoral al secției de votare.....	27
2.2.2 Organizarea activității biroului electoral al secției de votare.....	30
2.2.3 Atribuțiile biroului electoral al secției de votare.....	32
2.2.4 Contestarea hotărârilor și acțiunilor organelor electorale.....	33

III. Concurenții electorali

3.1 Desemnarea și înregistrarea candidaților	
3.1.1 Condiții pentru depunerea candidaturilor.....	34
3.1.2 Colectarea semnăturilor în susținerea candidatului independent.....	35
3.1.3 Documentele necesare pentru înregistrarea candidaților.....	36
3.1.4 Depunerea documentelor de înregistrare.....	37
3.1.5 Drepturile concurenților electorali.....	39
3.2 Campania electorală	
3.2.1 Persoanele de încredere ale concurenților electorali..	40

3.2.2 Agitația electorală.....	42
3.2.3 Partidele politice în campania electorală.....	44

IV. Votarea

4.1 Procedura de votare	
4.1.1 Organizarea procesului de votare.....	47
4.1.2 Desfășurarea votării.....	47
4.1.3 Nereguli și fraude electorale.....	51
4.2 Statutul observatorilor	
4.2.1 Generalități.....	52
4.2.2 Procedura de acreditare a observatorilor.....	53
4.2.3 Drepturile și obligațiile observatorilor.....	54
4.2.4 Răspunderea observatorilor.....	55
4.3 Comportamentul electoral	
4.3.1 Modele de analiză a comportamentului electoral... ..	56
4.3.2 Determinanții sociali ai votului.....	57
4.3.3 Adaptarea la oferta electorală.....	58

V. Totalizarea rezultatelor alegerilor locale

5.1 Numărarea voturilor	
5.1.1 Procedura de numărare a voturilor.....	59
5.1.2 Totalizarea rezultatelor votării de către consiliul electoral de circumscripție.....	64
5.2 Atribuirea mandatelor	
5.2.1 Procedura de atribuire a mandatelor.....	65
5.2.2 Incompatibilitățile mandatului alesului local.....	71
5.2.3 Alegerea primarului.....	73
Bibliografie selectivă.....	74

Anexe:

Anexa 1. Numărul consilierilor în consiliile raionale, orașenești (municipale), de sector și sătești (comunale).....	77
Anexa 2. Administrarea alegerilor.....	78
Anexa 3. Amenajarea secției de votare.....	79
Anexa 4. Rezultatele alegerilor locale din anul 1995.....	80
Anexa 5. Rezultatele alegerilor locale din anul 1999.....	82
Anexa 6. Rezultatele alegerilor locale din anul 2003.....	85

Prefață

Esența democrației rezidă în faptul că puterea politică provine de la poporul suveran. Astfel, într-un regim democratic, activitățile politice nu sunt rezervate doar politicienilor profesioniști sau agenților specializați. Cetățenii intervin, la rândul lor, în sfera activităților cu caracter politic.

Intervenția cetățeanului în societățile democratice este încurajată, organizată, codificată prin norme înscrise în regulile de drept. Cetățenii sau grupurile de cetățeni își pot exprima decizia lor de a lua parte la viața politică prin practica voturilor, manifestărilor sau a petiționării.

Participarea politică convențională reunește o serie de activități și de comportamente ordonate în jurul votului. Votul, principală modalitate de exprimare a suveranității populare în societățile democratice, este activitatea politică ce mobilizează, la intervale regulate de timp, cel mai mare număr de cetățeni. El generează însă și alte forme de angajare politică, mai mult sau mai puțin legate de campaniile electorale în mod direct: atenția acordată mesajelor politice și dezbaterilor, discuții pe teme politice cu cei apropiați, participarea la mitinguri și dezbateri pe teme politice, participarea la întâlniri cu candidații, contribuția directă la activitățile concurenților electorali sau la finanțarea campaniei electorale. Între două scrutine electorale alegătorul poate interveni personal, sau colectiv, pe lângă reprezentanții săi.

Procesul electoral local include activitățile și procedurile derulate consecutiv ce țin de organizarea, desfășurarea și totalizarea rezultatelor alegerilor locale. Alegerile locale, prin însăși esența lor, au ca scop promovarea în funcțiile eligibile ale administrației publice locale a unor persoane demne, cunoscătoare a problemelor specifice localităților, în corespundere cu cerințele legitime ale locuitorilor.

Elaborat în baza actelor normative, în vigoare la data de 01 februarie 2007, prezentul *Ghid* este conceput ca un instrument util în organizarea și desfășurarea alegerilor locale.

Ghidul este destinat funcționarilor din administrația publică locală, funcționarilor organelor electorale locale, observatorilor în alegerile locale, concurenților electorali, aleșilor locali, ONG-urilor, studenților specialităților *Drept* și *Administrație publică*, tuturor celor

interesați de procesul electoral local.

I. Dimensiunea organizatorică a alegerilor locale

1.1 Considerații despre alegerile locale. Procesul electoral cuprinde două categorii de scrutin popular: alegerile locale și alegerile generale. Mecanismul electoral configurează tabloul sistemului partidist existent, cât și ponderea și distribuția forțelor politice.

Alegerile locale au o mare importanță în afirmarea democrației la nivel local. Astfel, alegerile realizează următoarele funcții:

- a) permit electoratului, prin intermediul votului universal, secret și liber exprimat, să-și exercite dreptul de a participa la guvernare, la administrarea intereselor publice locale fie direct, fie prin intermediul reprezentanților aleși;
- b) conferă legitimitate sistemului politic, sistemul guvernamental, sistemului de administrare locală, partidului (sau partidelor) de guvernământ;
- c) selectează un lider, o autoritate de guvernare, de administrare pentru colectivitatea națională sau pentru o colectivitate locală;
- d) fiind multiple manifestări de voință în ansamblu, constituie un act colectiv în urma căruia se aprobă o echipă;
- e) permit electoratului să participe nemijlocit la viața social-politică a societății, a colectivității locale prin votarea programelor electorale ale candidaților;
- f) permit electoratul să-și expună opinia referitor la activitatea formațiunilor politice aflate la putere și la direcțiile de activitate în perspectivă;
- g) confirmă sau infirmă activitatea celor aleși, dându-le mandat de acțiune sau înlocuindu-i cu alții.¹

Specificul alegerilor locale constă în redimensionarea raportului de forțe la nivel național. De regulă, campania electorală se axează pe criterii mai degrabă nepolitice, ce țin de calitățile individuale ale liderilor și candidaților locali sau pe elemente particulare, locale ale strategiilor naționale ale diverselor formațiuni politice. Lupta electorală la nivel local este în primul rând o competiție între personalități și mai puțin o confruntare a doctrinelor politice. Evident, acest fapt nu anulează semnificația politică ca atare a scrutinului local, acesta integrându-se specific în sistemul electoral pluripartidist.²

¹ Popa V., Manole T., Mihăilă I. Adm. Pub. loc. A RM. Comentarii legislative. Ch. 2000, p.14.

² Radu Al., Radu Gh., Porumb I. Sistemul politic românesc, un sistem entropic? - București, 1995, p.91-92.

Constituirea structurilor orizontale de putere mult mai adecvate nevoilor nemijlocite ale cetățenilor are consecințe importante nu numai în viața politică propriu-zisă, ci și în revigorarea societății civile. Din această perspectivă, alegerile locale sunt dezbrăcate de caracterul lor politic, de suficiență confruntării ideologice, fiind legate de interesele specifice grupurilor sociale, categoriilor socio-profesionale, comunităților urbane și rurale. În acest mod, oamenii se regăsesc mai bine reprezentați în structurile decizionale locale, iar autoritatea conducătorilor este întărită de competențele profesionale și calitățile lor moral-civice recunoscute prin votul popular. Deși alegerile locale nu reprezintă panaceul soluționarea multiplelor probleme ale vieții comunitare, ele impulsionează și în același timp reclamă afirmarea societății civile ca factorul esențial de potențare a raporturilor cu oricare dintre formele puterii, ca și depolitizarea acestora. Fenomenul se subsumează tendinței actuale a democrațiilor de a modera impactul structurilor verticale ale puterii asupra cetățeanului și da a amplifica rezonanța socială a structurilor orizontale de putere.

Alegerile locale reprezintă singura modalitate legitimă de instituire a pluralismului decizional, ca o consecință directă a raportului dintre forțele politice de la putere și din opoziție, în general dintre componentele sistemului partidist.

Pentru a garanta desfășurarea alegerilor locale în mod democratic cadrul juridic național în materie electorală trebuie să corespundă următoarelor rigori:

- ✓ să fie structurat astfel încât să fie accesibil pentru public, să fie transparent și să conțină reglementări referitor la toate componentele sistemului electoral;

- ✓ să asigure standardele minime pentru alegeri democratice în funcție de instituțiile ce trebuie alese, frecvența alegerilor, organizarea unităților electorale;

- ✓ să asigure și să garanteze tuturor persoanelor care au atins vârsta majoratului dreptul de vot universal și egal;

- ✓ să prevadă ca comisiile electorale să fie stabilite și operate în așa mod, încât să fie asigurată administrarea independentă și imparțială a alegerilor;

- ✓ să prevadă ca registrele de vot să fie păstrate într-un mod care ar asigura transparența, acuratețea, ar apăra drepturile tuturor cetățenilor care au drept de vot să se înregistreze, ar preveni înregistrarea ilegală

¹ Radu Al., Radu Gh., Porumb I. Op. Cit., p.95

sau frauduloasă a cetățenilor;

- ✓ să asigure tuturor partidelor politice și candidaților posibilitatea de a candida la alegeri în baza principiului egalității în fața legii;

- ✓ să asigure tuturor partidelor politice și candidaților accesul la media și tratament egal în mass-media controlată de stat și să nu permită limite nerezonabile în exercitarea dreptului la exprimare a partidelor politice și candidaților în timpul campaniei electorale;

- ✓ să asigure tuturor partidelor politice și candidaților tratament egal în fața legii conform prevederilor legale care reglementează finanțarea campaniilor electorale și cheltuielile ce țin de organizarea lor;

- ✓ să prevadă ca observatorii naționali și internaționali, reprezentanții media, partidele politice și candidații să asigure transparența proceselor electorale;

- ✓ să asigure garantarea votului secret și numărarea și tabularea voturilor în mod egal, cinstit și transparent;

- ✓ să prevadă mecanisme eficiente pentru exercitarea drepturilor electorale.¹

1.2 Modalitatea alegerii autorităților administrative locale.

Primarii orașelor (municipiilor), sectoarelor, satelor (comunelor), sectoarelor și consilierii în consiliile raionale orășenești (municipale), de sector și sătești (comunale) se aleg prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, pentru un mandat de 4 ani, care începe efectiv din ziua efectuării alegerilor locale generale.

Numărul consilierilor, potrivit cu prevederile art.11 al *Legii privind administrația publică locală* nr.123-XV din 18.03.2003 (Redacție nouă), se stabilește în funcție de numărul de locuitori ai unității teritorial-administrative de la data de 1 ianuarie a anului în care au loc alegerile, conform datelor statistice (Vezi Anexa I). Numărul de consilieri în Consiliul municipiului Chișinău se stabilește potrivit art.57 al aceleiași legi și este de 51 de consilieri.

În unitățile administrativ-teritoriale cu statut special, alegerile locale se desfășoară în conformitate cu prevederile Codului electoral și actele adoptate de autoritățile reprezentative ale unităților administrativ-teritoriale respective. [CE, 119]

1.3 Noțiuni generale referitor la alegeri. *Codul electoral* definește următoarele noțiuni generale referitor la procesul electoral din Republica Moldova:

¹ <http://www.iatp.md/ladom/elections2003/info>

afișe electorale - apeluri, declarații, fotografii și alte materiale utilizate de concurenții electorali în scop de agitație electorală;

agitație electorală - acțiuni de pregătire și difuzare a informației, care au scopul de a-i determina pe alegători să voteze pentru unii sau pentru alți concurenți electorali;

alegător - cetățean al Republicii Moldova cu drept de vot;

Registrul alegătorilor – listă a cetățenilor Republicii Moldova care au drept de vot, ce conține și alte date necesare pentru asigurarea participării lor la alegeri;

alegeri - în cazul în care nu se face vreo specificare, alegerile în Parlament, în autoritățile administrației publice locale, precum și referendumurile. Aceeași noțiune vizează acțiunile cetățenilor, partidelor și altor organizații social-politice, blocurilor electorale, organelor electorale și altor organe de stat, orientate spre întocmirea listelor electorale, desemnarea și înregistrarea candidaților, efectuarea agitației electorale, votarea și constatarea rezultatelor votării, precum și alte acțiuni electorale întreprinse în conformitate cu legislația în vigoare;

alegeri generale - orice tip de alegeri care au loc într-o singură zi, de duminică sau în oricare altă zi indicată în actul de stabilire a alegerilor, pe întreg teritoriul țării;

alegeri anticipate - alegerea organului electiv în cazul încetării înainte de termen a mandatului sau dizolvării acestuia ori în cazul reorganizării administrativ-teritoriale;

bloc electoral - uniune benevolă a două sau mai multe partide și/sau alte organizații social-politice, care este înregistrată de corespunzător de Comisia Electorală Centrală - în cazul alegerilor parlamentare și alegerilor locale generale ori de consiliile electorale de circumscripție - în cazul alegerilor locale noi, pentru participare în comun la alegeri;

campanie electorală - perioadă de activitate care se desfășoară cu scopul de a-i determina pe alegători să-și exprime voturile pentru alegerea unui sau altui concurent electoral și care începe, pentru fiecare concurent electoral, la data înregistrării acestuia de către Comisia Electorală Centrală sau de consiliul electoral de circumscripție și se încheie la data excluderii concurentului electoral din alegeri sau în ziua votării;

candidat - persoană care candidează pentru ocuparea unei funcții publice eligibile din partea partidelor, a altor organizații social-politice, a blocurilor electorale, precum și independent de acestea;

candidat independent - persoană care își desemnează

candidatura pentru ocuparea unei funcții publice eligibile independent de partide, de alte organizații social-politice și blocuri electorale;

circumscripție electorală - unitate electorală administrativă în care se organizează și se desfășoară alegerile și referendumurile;

Cod de conduită - convenție încheiată între concurenții electorali și reprezentanții mass-media privind modul de desfășurare și de reflectare a campaniei electorale care exclude lezarea demnității și imaginii concurenților electorali;

concurenți electorali:

- candidații independenți, înregistrați de Comisia Electorală Centrală, precum și partidele, alte organizații social-politice, blocurile electorale ale căror liste de candidați au fost înregistrate de Comisia Electorală Centrală - în cazul alegerilor parlamentare;

- partidele, alte organizații social-politice, blocurile electorale și persoanele care candidează pentru funcția primar sau de consilier în consiliul local și care sînt înregistrate de consiliile electorale de circumscripție respective - în cazul alegerilor locale;

contestație - cerere de anulare sau revizuire a unui act, a unei hotărâri sau acțiuni;

Comisia Electorală Centrală - comisie înființată pentru realizarea politicii electorale în scopul bunei desfășurări a alegerilor, care activează continuu în condițiile prezentului cod;

desemnarea candidaților - procedură de adoptare de către partide și alte organizații social-politice a deciziilor asupra candidaturilor pentru funcțiile electivă, desfășurată în cadrul ședințelor organelor de conducere ale partidelor și altor organizații social-politice, în conformitate cu statutele lor, după anunțarea datei alegerilor;

domiciliu - loc de trai permanent al unei persoane, confirmat în buletinul de identitate cu ștampila "domiciliu";

declarație de ședere – procedură prin care cetățeanul cu drept de vot declară locul aflării sale în ziua alegerilor;

drept electoral - drept constituțional al cetățeanului de a alege, de a fi ales și de a-și exprima prin vot atitudinea privind cele mai importante probleme ale statului și ale societății în ansamblu și/sau în probleme locale de interes deosebit;

listă de candidați - listă a candidaților desemnați de partide, de alte organizații social-politice și/sau de blocuri electorale pentru a participa la alegeri;

listă electorală - listă ce cuprinde toți cetățenii cu drept de vot care domiciliază pe teritoriul unei secții de votare;

listă de subscripție - listă cu semnături ale alegătorilor care susțin un oarecare candidat la alegeri sau inițierea referendumului;

localitate - unitate administrativ-teritorială organizată conform legii (raion, municipiu, oraș, sector, sat (comună), unitate administrativ-teritorială cu statut special);

minim de locuri speciale de afișaj electoral - locuri special amenajate pentru afișaj electoral, amplasate într-o localitate. Panourile de afișaj electoral se amplasează uniform pe întreg teritoriul localității. Suprafața minimă acordată unui concurent electoral pe un panou este de 1 m². Spațiul de afișaj electoral oferit concurenților electorali trebuie să fie egal pentru toți;

organe electorale - organe care organizează desfășurarea alegerilor Parlamentului, în autoritățile administrației publice locale, precum și desfășurarea referendumurilor;

organizații social-politice - partide, fronturi, ligi, mișcări politice de masă, înregistrate în condițiile Legii privind partidele și alte organizații social-politice;

partide - asociații benevole ale cetățenilor, constituite și înregistrate în condițiile Legii privind partidele și alte organizații social-politice;

perioadă electorală - perioadă de timp cuprinsă între ziua aducerii la cunoștință publică a datei alegerilor și ziua în care rezultatele finale ale alegerilor sînt confirmate de către organele competente;

persoane autorizate să asiste la operațiile electorale - membri reprezentanți și observatori ai concurenților electorali în organele electorale, observatori acreditați de consiliile electorale de circumscripție, observatori acreditați de Comisia Electorală Centrală, precum și reprezentanți ai mijloacelor de informare în masă;

referendum - scrutin prin care poporul își exprimă opțiunea în cele mai importante probleme ale statului și societății în ansamblu, având drept scop soluționarea acestora, precum și consultare a cetățenilor în probleme locale de interes deosebit;

reședință - loc de trai temporar, confirmat în buletinul de identitate cu ștampila "reședință";

revocare - retragere de către instanța de judecată a mandatului persoanei care ocupa o funcție publică eligibilă, precum și retragere a mandatului primarului prin referendum local. [CE,1]

1.4 Drepturile electorale. Participarea la alegerile locale este

benevolă și se realizează prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

Universalitatea votului reprezintă caracteristica votului potrivit căreia toți cetățenii au dreptul de a vota, cu condiția îndeplinirii următoarelor condiții: a) au vârsta minimă necesară pentru realizarea dreptului de vot; b) au aptitudinile intelectuale și morale necesare.

Egalitatea votului reprezintă o concretizare a principiului egalității cetățenilor, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, de avere sau origine socială. Altfel spus, buletinele de vot posedă aceeași forță, fiind egale ca valoare.

Caracterul direct al votului presupune că alegătorul poate și trebuie să își exprime opțiunea sa în mod personal și nu prin intermediari sau reprezentanți.

Caracterul secret al votului asigură alegătorului posibilitatea de a-și manifesta sau nu, în mod liber, opțiunea sa cu privire la candidații propuși, fără ca această opțiune să fie cunoscută de alții.

Votul este liber exprimat atunci când există posibilitatea cetățeanului de a participa sau nu la alegeri, iar în cazul participării de a-și manifesta liber opțiunea pentru o anumită listă sau un anumit candidat. [CE, 2]

Dreptul de a alege îl au cetățenii RM care au împlinit, inclusiv în ziua alegerilor, vârsta de 18 ani, cu excepție celor privați de acest drept în modul stabilit de lege. [CE, 11].

Sunt private de dreptul de a alege:

- a) persoanele sub 18 ani;
- b) persoanele care sunt recunoscute incapabile prin hotărârile definitivă a instanței de judecată;
- c) persoanele condamnate la privațiune de libertate prin hotărâre definitivă a instanței de judecată.

Codul electoral prevede restricții speciale ale dreptului de vot în alegerile locale:

- nu participă militarii care își satisfac serviciul militar în termen;
- la alegerea consiliului local și a primarului nu participă alegătorii care nu domiciliază în unitatea teritorial-administrativă respectivă. [CE, 123]

Au dreptul de a fi aleși consilieri în consiliile locale cetățenii Republicii Moldova cu drept de vot, care au împlinit, inclusiv în ziua alegerilor, vârsta de 18 ani.

Primari pot fi aleși cetățenii Republicii Moldova cu drept de vot,

care au împlinit, inclusiv în ziua alegerilor, vârsta de 25 ani.

Nu pot fi aleși:

- a) militarii cu serviciul în termen;
- b) persoanele private de dreptul de a alege;
- c) persoanele care au antecedente penale nestinse. [CE;13]

Referitor la drepturile electorale ale străinilor menționăm că textul constituțional în art.19 prevede că „cetățenii străini și apatrizii au aceleași drepturi și îndatoriri ca și cetățenii Republicii Moldova, cu excepțiile stabilite de lege”. Unele din aceste excepții referitoare la exercitarea drepturilor de către cetățenii străini și apatrizi sunt stabilite de *Legea cu privire la statutul juridic al cetățenilor străini și al apatrizilor în Republica Moldova* nr. 275-XIII din 10.11.1994.¹ Potrivit cu prevederile art. 19 (1) al acestei legi „cetățenii străini și apatrizii nu beneficiază de dreptul de a alege și de a fi ales în organele legislative, executive și în alte organe eligibile, și nici de a participa la sufragiu universal”. Astfel, rezultă că cetățenii străini și apatrizii sunt lipsiți de dreptul de a alege și de a fi aleși în organele eligibile. Deci ei nu pot participa la procesul electoral local și nu pot fi aleși în calitate de consilieri și primari.

1.5 Stabilirea datei alegerilor. Stabilirea datei alegerilor locale ține de competența Parlamentului. Data desfășurării alegerilor locale generale sau anticipate se stabilește prin hotărâre a Parlamentului, cu cel puțin 60 de zile înainte de alegeri.

Data votării repetate, a alegerilor noi și a celor parțiale se stabilesc de către Comisia Electorală Centrală în condițiile prevăzute de *Codul electoral*. [CE, 122]

1.6 Listele electorale. Electoratul, potrivit prevederilor constituționale, include cetățenii Republicii Moldova cu drept de vot. Pentru identificarea și nominalizarea alegătorilor se întocmesc listele electorale. Listele respective se întocmesc de către primăriile satelor (comunelor) și orașelor (municipiilor), în două exemplare, pentru fiecare secție de votare.

Autoritățile administrației publice locale, în fiecare an (după 01 ianuarie), precizează listele electorale la domiciliul alegătorilor și cel târziu la 01 martie, prezintă informația respectivă Comisiei Electorale Centrale.

¹ Monitorul Oficial al RM nr. 20/234 din 29.12.1994.

În listele electorale se înscriu alegătorii, indicându-se următoarele date: a) numele și prenumele, b) anul nașterii, c) domiciliul, d) seria și numărul actului de identitate. Ordinea de înscriere se stabilește de primărie.

Militarii și membrii familiilor lor, aflați în unități militare, precum și alți alegători care domiciliază pe teritoriul unităților militare sunt incluși în listele electorale pe baza datelor prezentate de comandanții unităților militare respective. Militarii și membrii familiilor lor, domiciliați în afara unităților militare, sunt înscriși în listele electorale de la domiciliu.

În secțiile de votare constituite în sanatorii și case de odihnă, în spitale și alte instituții curative staționare, listele electorale se întocmesc pe baza datelor prezentate de conducătorii instituțiilor respective.

Alegătorul poate fi înscris numai într-o singură listă electorală și la o singură secție de votare în baza actelor care-i atestă domiciliul în perimetrul secției de votare respective. Alegătorul care are și domiciliu, și reședință este înscris, în perioada valabilității reședinței, în lista electorală de la secția de votare în a cărei rază teritorială acesta își are reședința.

domiciliu - loc de trai permanent al unei persoane, confirmat în buletinul de identitate cu ștampila "domiciliu";

reședință - loc de trai temporar, confirmat în buletinul de identitate cu ștampila "reședință"

În cazul în care alegătorul își schimbă domiciliul în perioada dintre data întocmirii listelor electorale și data alegerilor, biroul electoral al secției de votare, la rugămintea acestuia și pe baza pașaportului sau a unui alt act de identitate, îi eliberează un certificat pentru drept de vot. Alegătorul care a primit certificat pentru drept de vot confirmă primirea lui semnând în lista electorală, în dreptul numelui său.

Este important de menționat că lipsa vizei de reședință nu constituie o restricție pentru a fi înscris în listele electorale.¹ Cu atât mai mult că viză de reședință a fost recunoscută neconstituțională prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 16 din 19 mai 1997.²

După întocmirea listelor electorale de către organele administrației publice locale, persoanele decedate sau persoanele care și-au schimbat domiciliul, se exclud din aceste liste.

După ce au fost întocmite, verificate la domiciliul alegătorilor și semnate de către primarul localității, listele electorale se verifică de către biroul electoral al secției de votare împreună cu autoritățile administrației publice locale și se aduc la cunoștință publică cel mai târziu cu 20 de zile înainte de ziua alegerilor. Un exemplar al listei electorale se păstrează la primărie, iar unul la biroul electoral al secției de votare.

Biroul electoral al secției de votare comunică alegătorilor locul și timpul unde pot lua cunoștință de listele întocmite, folosind în acest scop presa, radioul local, televiziunea locală sau alte forme acceptabile pentru alegători (anunțuri, avize etc.). Ca regulă posibilitatea de a lua cunoștință de listele electorale și de a verifica corectitudinea întocmirii lor este asigurată de biroul electoral la sediul său.

Persoanele cu drept de vot care, după ultima participare la alegeri, și-au schimbat locul de ședere sunt în drept, cel târziu cu 45 de zile înainte de următoarele alegeri, să-și declare locul nou de ședere la organul administrării publice locale, pentru a putea fi înscrise în lista de alegători în secția de votare corespunzător locului șederii.

În cazul în care alegătorul își schimbă domiciliul în perioada dintre data întocmirii listelor electorale și data alegerilor, biroul electoral al secției de votare, la rugămintea acestuia și pe baza buletinului de identitate, a pașaportului sau a unui alt act de identitate, îi eliberează un certificat pentru drept de vot. Alegătorul care a primit certificat pentru drept de vot confirmă primirea lui semnând în lista electorală, în dreptul numelui său.

Alegătorilor li se asigură posibilitatea de a lua cunoștință de listele electorale și de a verifica corectitudinea întocmirii lor. Ei au dreptul să

¹ Hotărârea Curții Constituționale cu privire la controlul constituționalității unor prevederi din Codul electoral și a Hotărârii Parlamentului nr. 1508-XIII din 18 februarie 1998 nr.15 din 27.05.98. În: *Monitorul Oficial al R.Moldova nr. 54-55/23 din 18.06.1998.*

² *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 37 din 5 iunie 1997 (art. 19).

facă contestații împotriva neinclunderii lor în listă sau excluderii din ea, precum și împotriva altor erori comise la înscrierea datelor despre sine sau despre alți alegători cel târziu cu 5 zile înainte de alegeri.

Contestațiile se examinează de către biroul electoral al secției de votare în decurs de 24 de ore, iar hotărârile acestuia pot fi contestate de subiecții interesați în instanța de judecată, după procedura stabilită, în cazul în care aceștia au primit refuz de corectare sau includere în listă.¹

¹ Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova *Cu privire la aplicarea de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale legislației electorale* nr.16 din 18.05.1999. În: Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2003, nr.4, pag.3; Pct. 36-46 ale *Regulamentului cu privire la activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare* aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.396 din 14 decembrie 2006 // *Monitorul Oficial nr.10-13/54 din 26.01.2007*

II. Organele electorale locale

Sarcina organizării și desfășurării alegerilor locale revine organelor electorale. Sistemul organelor electorale ale Republicii Moldova, convențional, poate fi divizat în două categorii de organe electorale:

- a) **centrale:** Comisia Electorală Centrală
- b) **locale:** consiliile electorale de circumscripție și birourile electorale ale secțiilor de votare.

Un rol deosebit, în organizarea și desfășurarea a alegerilor locale revine consiliilor electorale de circumscripție și birourilor electorale ale secțiilor de votare.

2.1 Consiliul electoral de circumscripție.

2.1.1 Constituirea Consiliului electoral de circumscripție.

Pentru organizarea și desfășurarea alegerilor, Comisia Electorală Centrală în conformitate cu art.27, 74, 120, 158 și 188 din Codul electoral constituie pe perioada electorală consilii electorale de circumscripție. Modalitatea de constituire a consiliilor electorale de circumscripție este următoarea: cu cel puțin 55 de zile înainte de alegeri, Comisia Electorală Centrală, constituie circumscripțiile electorale care corespund hotarelor unităților teritorial-administrative de nivelul doi și, cu cel puțin 50 de zile înainte de alegeri, constituie consiliile electorale de circumscripție. Consiliile electorale de circumscripție ale unităților administrativ-teritoriale de nivelul doi constituie la rândul lor consiliile electorale de circumscripție orășenești (municipale), de sector, sătești (comunale). În cazul desfășurării alegerilor noi sau parțiale consiliile electorale de circumscripție se constituie de către Comisia Electorală Centrală.

În activitatea sa consiliul electoral de circumscripție se călăuzește de Constituția Republicii Moldova, de Codul electoral, de legile și hotărârile Parlamentului, de hotărârile Comisiei Electorale Centrale, de Regulamentul privind activitatea consiliului electoral de circumscripție aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.395 din 14 decembrie 2006 și de alte acte normative în domeniu.

Activitatea consiliului electoral de circumscripție este asigurată de un aparat. Statul de personal și numărul de angajați ai aparatului ce pot fi degrevați de atribuțiile de la locul de muncă permanent, precum și termenul degrevării acestora este stabilit de Comisia Electorală Centrală la propunerea consiliului. În componența aparatului va activa în mod obligatoriu un contabil. Funcționarii electorali, care au în atribuțiile lor ținerea evidenței financiare, se conduc în activitatea lor de

Instrucțiunea privind evidența contabilă a cheltuielilor pentru organizarea și desfășurarea alegerilor aprobată prin hotărârea CEC nr. 397 din 14.12.2006.¹

În caz de necesitate, pentru îndeplinirea unor lucrări anumite consiliul poate încheia contracte individuale de muncă. Cheltuielile în cauză se efectuează din contul mijloacelor alocate pentru alegeri. Drepturile și obligațiile angajaților aparatului consiliului se stabilesc prin hotărâre a acestuia.

Consiliul electoral de circumscripție nu este persoană juridică, are cont bancar, ștampilă cu numărul de ordine al circumscripției electorale și inscripția "Consiliul electoral de circumscripție".

Asigurarea consiliului electoral de circumscripție cu sediu, telefon și alte mijloace tehnico-materiale ține de competența autorităților administrației publice locale. Deoarece asigurarea acestor condiții necesită cheltuieli financiare care trebuie să le suporte administrația publică locală, Comisia Electorală Centrală, în temeiul art.18 alin.(3), art.22, art.29 alin.(9), art.31 alin.(1), art.35 alin.(6), art.39 alin.(1), art.47 alin.(13), art.52 alin.(1), art.56 alin.(5) din Codul electoral, prin hotărârea sa nr.374 din 28.11.2006 *Cu privire la asigurarea de către autoritățile publice locale a mijloacelor necesare pentru pregătirea și desfășurarea alegerilor locale generale din anul 2007*, a recomandat consiliilor raionale, municipiilor Chișinău și Bălți, U.T.A. Găgăuzia, consiliilor orășenești, sătești (comunale) să prevadă în bugetele locale pentru anul 2007 mijloacele necesare pentru pregătirea și desfășurarea alegerilor locale generale din anul 2007.²

Finanțarea consiliului electoral de circumscripție se efectuează din contul bugetului de stat în limita stabilită de Comisia Electorală Centrală. Modul de distribuire și de folosire a mijloacelor financiare alocate se stabilește de Comisia Electorală Centrală în baza devizului de cheltuieli aprobat pentru fiecare consiliu aparte.³ După încheierea alegerilor, consiliul electoral de circumscripție prezintă Comisiei Electorale Centrale, în termen de 30 de zile, raportul financiar asupra gestionării mijloacelor financiare alocate.

¹ Monitorul Oficial nr.6-9/41 din 19.01.2007

² Monitorul Oficial nr.6-9/41 din 19.01.2007

³ Modul de utilizare a mijloacelor financiare, evidența contabilă și darea de seamă a executării devizului de cheltuieli pentru perioada electorală este reglementat de Hotărârea CEC cu privire la aprobarea Instrucțiunii privind evidența contabilă a cheltuielilor pentru organizarea și desfășurarea alegerilor nr. 397 din 14.12.2006 // Monitorul Oficial nr.6-9/41 din 19.01.2007.

Consiliul electoral de circumscripție își încetează activitatea după confirmarea legalității alegerilor de către organele competente și este dizolvat prin hotărâre a acelui organ electoral care l-a constituit. După dizolvarea consiliului electoral de circumscripție, membrii degrevați ai acestuia încetează să fie remunerați și revin la locul lor permanent de muncă.

2.1.2 Componenta consiliului electoral de circumscripție.

Consiliul electoral de circumscripție se constituie în componența a 7-11 membri cu drept de vot deliberativ, dintre care în consiliile de circumscripție de nivelul doi cel puțin trei persoane cu studii juridice superioare sau cu studii în domeniul administrației publice. Consiliile se constituie în baza propunerilor consiliilor locale de nivelul întâi sau doi, iar în cazul când lipsesc aceste propuneri, ele sunt numite de Comisia Electorală Centrală din rezerva funcționarilor electorali pe care o deține. În măsura posibilității, în componența consiliilor electorale de circumscripție se includ persoane cu studii juridice superioare.

Candidaturile membrilor consiliului electoral de circumscripție se propun:

a) pentru consiliul electoral de circumscripție al unității administrativ-teritoriale de nivelul doi:

- 2 membri de către judecătoria din circumscripția electorală;
- 2 membri de către consiliul local de nivelul doi;

b) pentru consiliul electoral de circumscripție orășenească (municipală), de sector, satească (comunală):

- 2 membri, de către consiliul local de nivelul întâi.

Prin modificările operate Codului electoral de Legea nr.176-XVI din 22.07.05 (în vigoare din 12.08.05), candidaturile celorlalți membri cu drept de vot deliberativ se propun de către partide și alte organizații social-politice reprezentate în Parlament la data constituirii consiliului electoral de circumscripție, proporțional mandatelor deținute. Constatăm că această modificare a Codului Electoral a provocat critici, mai ales, din partea partidelor extraparlamentare, deoarece acestea pot avea în organele electorale doar membri reprezentanți fără drept de vot după ce au fost înregistrați în calitate de concurenți electorali.

În cazul când partidele și alte organizații social-politice nu prezintă candidaturile sale în componența consiliului electoral de circumscripție cel târziu cu 7 zile înainte de expirarea termenului de constituire a acestuia, numărul necesar de candidaturi se completează de către consiliul local. În cazul în care consiliul electoral de circumscripție îndeplinește și funcția de birou al secției de votare, membrii propuși de

către partide și alte organizații social-politice reprezentate în Parlament nu pot fi membri de partid.

Membrii consiliului electoral de circumscripție propuși de instanțele judecătorești și de consiliile locale nu pot fi consilieri în consiliile locale și membri de partid. Membrii consiliului cu drept de vot deliberativ nu pot fi soții, afinii și rudele de gradul întâi și doi ale candidatului la alegeri.

Concurenții electorali, după înregistrarea lor, pot desemna câte un reprezentant cu drept de vot consultativ în componența consiliului, care este confirmat de acesta în termen de 3 zile de la momentul depunerii cererii. Drepturile și obligațiile reprezentantului concurentului electoral sînt stabilite în Regulamentul cu privire la activitatea membrilor reprezentanți ai concurenților electorali, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.383 din 12 decembrie 2006. În activitatea sa membrul reprezentant se conduce de actele normative internaționale la care Republica Moldova este parte, de Constituția Republicii Moldova, de Codul electoral și de *Regulamentul privind activitatea consiliului electoral de circumscripție* aprobat prin hotărârea CEC nr.395 din 14 decembrie 2006.

Membrii consiliului electoral de circumscripție degrevați de la locul de muncă permanent vor primi din mijloacele financiare alocate pentru alegeri un salariu cu 25% mai mare decât salariul mediu de la locul de muncă permanent, ținându-se cont de sporuri, suplimente și indemnizații, și nu mai puțin de un salariu mediu pe republică de la începutul anului curent, sau al anului precedent, dacă alegerile au loc în lunile ianuarie sau februarie. În cazul convocării pensionarilor sau a persoanelor temporar neangajate în câmpul muncii, acestora li se plătește salariul mediu pe republică de la începutul anului curent, sau al anului precedent, dacă alegerile au loc în lunile ianuarie sau februarie. Persoanelor nedegrevate membre cu drept de vot deliberativ ale organelor electorale, pentru activitatea în perioada electorală, inclusiv în ziua alegerilor, li se stabilește o recompensă în mărime de 15% din salariul mediu pe economie.¹

Funcționarii publici, membri ai consiliului electoral de circumscripție și membri ai aparatului de lucru al acestuia, degrevați de atribuțiile de la locul de muncă permanent pentru perioada electorală își păstrează

¹ Pct.6-9 ale *Instrucțiunii privind evidența contabilă a cheltuielilor pentru organizarea și desfășurarea alegerilor* aprobată prin hotărârea CEC nr. 397 din 14.12.2006 // *Monitorul Oficial nr.6-9/41 din 19.01.2007*.

statutul de funcționar public

2.1.3 Atribuțiile consiliului electoral de circumscripție. Pe perioada activității, consiliul electoral de circumscripție își exercită atribuțiile conform art.28 din Codul electoral și al Programului calendaristic pentru realizarea acțiunilor privind organizarea și desfășurarea alegerilor, adoptat de Comisia Electorală Centrală.

Consiliul electoral de circumscripție are următoarele atribuții:

- a) exercită controlul asupra executării prevederilor Codului electoral, ale altor legi care conțin prevederi referitoare la desfășurarea alegerilor și ale prezentului Regulament;
- b) constituie birourile electorale ale secțiilor de votare și supraveghează activitatea lor, organizează instructaje pentru membrii acestora, propagă procedura votării și importanța votului;
- c) distribuie birourilor electorale ale secțiilor de votare mijloace financiare;
- d) examinează comunicările ce țin de organizarea și desfășurarea alegerilor, sosite din partea autorităților administrației publice locale, a șefilor de întreprinderi, instituții și organizații;
- e) exercită controlul asupra întocmirii și verificării în termen a listelor electorale, colaborând în acest scop cu organele administrației publice centrale și locale și cu organele teritoriale ale Ministerului Dezvoltării Informaționale;
- f) asigură aprovizionarea birourilor electorale ale secțiilor de votare cu formulare pentru listele electorale și procesele-verbale, cu buletine de vot etc.;
- g) înregistrează candidații independenți și listele de candidați din partea partidelor și altor organizații social-politice, blocurilor electorale, aduce la cunoștință publică informații despre aceștia;
- h) asigură accesul publicului la declarațiile cu privire la venituri și proprietate ale candidaților în alegerile locale;
- i) decide degrevarea de atribuțiile de la locul de muncă permanent a membrilor consiliilor și birourilor electorale pe perioada activității lor în componența acestora;
- j) totalizează rezultatele alegerilor din circumscripție, prezintă Comisiei Electorale Centrale actele respective și asigură publicarea în presa locală a rezultatelor votării;
- k) adună informații de la birourile electorale ale secțiilor de votare privind prezentarea alegătorilor la votare, totalizarea rezultatelor preliminare ale alegerilor și le remite Comisiei Electorale Centrale;

- l) examinează cererile și contestațiile asupra hotărârilor și acțiunilor birourilor electorale ale secțiilor de votare și adoptă hotărâri executorii în privința lor;
- m) exercită alte acțiuni ce țin de organizarea și desfășurarea alegerilor.

Consiliile electorale de circumscripție constituie secțiile de votare în localități, în baza propunerilor primarilor orașelor (municipiilor), sectoarelor și satelor (comunelor), cu cel puțin 35 de zile înainte de data alegerilor și vor cuprinde cel puțin 30 și cel mult 3000 de alegători.

În cazul în care circumscripția electorală reprezintă o singură localitate și în ea este formată o singură secție de votare, nu se înființează birou electoral al secției de votare, atribuțiile acestuia fiind exercitate de consiliul electoral de circumscripție.

Consiliul electoral de circumscripție stabilește numărul persoanelor de încredere. Concurenții electorali își selectează în mod independent persoanele de încredere, le prezintă consiliului electoral care le înregistrează și le eliberează legitimații. Drepturile și restricțiile în privința persoanelor de încredere sînt stabilite în Regulamentul cu privire la activitatea persoanelor de încredere ale concurenților electorali, aprobat prin hotărârea Comisiei nr.382 din 12 decembrie 2006.

Consiliul electoral de circumscripție de comun cu administrația publică locală este obligat să asigure în termene și condiții egale desfășurarea întâlnirilor dintre concurenți electorali și alegători.

Consiliul electoral de circumscripție asigură păstrarea buletinelor de vot tipărite până la remiterea lor, în ajunul alegerilor, biroului electoral al secției de votare în baza unui act de predare. Acces la buletinele de vot are numai președintele consiliului.

La cererea concurenților electorali consiliul electoral de circumscripție acreditează câte un observator pentru monitorizarea alegerilor în secțiile de votare. Prin hotărâre a consiliului electoral se acreditează observatori și din partea asociațiilor obștești calificate din Republica Moldova. Procedura de acreditare a observatorilor este stabilită în Regulamentul privind statutul observatorilor și procedura de acreditare a acestora, aprobat prin hotărârea Comisiei nr.332 din 24 octombrie 2006.

2.1.4 Organizarea activității consiliului electoral de circumscripție. După constituire, consiliul electoral de circumscripție își începe activitatea alegând la prima ședință, din rândul membrilor consiliului, președintele, vicepreședintele și secretarul consiliului. Ședința se desfășoară nu mai târziu de 3 zile după constituirea consiliului și este condusă până la alegerea președintelui de cel mai în vârstă membru.

Realegerea președintelui, vicepreședintelui și secretarului consiliului poate fi inițiată de cel puțin 1/3 din membrii consiliului.

Președintele consiliului electoral de circumscripție:

- a) reprezintă consiliul în relațiile cu CEC, cu alte autorități publice, întreprinderi, instituții, organizații, partide, alte organizații social-politice, precum și cu cetățenii;
- b) organizează activitatea consiliului și a aparatului;
- c) convoacă ședințele și le prezidează;
- d) semnează hotărârile și procesele-verbale ale consiliului;
- e) este ordonatorul resurselor financiare alocate consiliului;
- f) emite dispoziții în limitele competenței sale;
- g) îndeplinește și alte atribuții stabilite de Codul electoral și de *Regulamentul privind activitatea consiliului electoral de circumscripție* aprobat prin hotărârea CEC nr.395 din 14 decembrie 2006.

Vicepreședintele consiliului electoral de circumscripție:

- a) în lipsa președintelui exercită atribuțiile acestuia;
- b) asigură efectuarea controlului corespunderii documentelor privind înregistrarea blocurilor electorale și a concurenților electorali legislației în vigoare, precum și asupra veridicității datelor conținute;
- c) organizează efectuarea controlului asupra legalității finanțării și susținerii materiale a campaniilor electorale ale candidaților la alegeri;
- d) asigură efectuarea controlului asupra respectării de către organul electoral inferior a legislației electorale;
- e) exercită și alte atribuții prevăzute de Codul electoral și de *Regulamentul privind activitatea consiliului electoral de circumscripție* aprobat prin hotărârea CEC nr.395 din 14 decembrie 2006.

Secretarul consiliului electoral de circumscripție:

- a) organizează efectuarea lucrărilor de secretariat ale consiliului;
- b) organizează și asigură pregătirea materialelor pentru desfășurarea ședințelor și a seminarelor consiliului;

- c) asigură înștiințarea membrilor consiliului despre convocarea ședințelor;
- d) asigură întocmirea procesului-verbal al ședinței, precum și a dosarelor în care se păstrează materialele privind fiecare chestiune de pe ordinea de zi a ședinței;
- e) semnează hotărârile și procesele-verbale ale consiliului;
- f) exercită controlul asupra executării hotărârilor consiliului și informează consiliul despre mersul executării;
- g) exercită controlul asupra executării dispozițiilor Președintelui;
- h) asigură aducerea la cunoștință publică a hotărârilor consiliului, precum și a altor materiale;
- i) asigură transparența în activitatea consiliului;
- j) exercită și alte atribuții prevăzute de Codul electoral și de *Regulamentul privind activitatea consiliului electoral de circumscripție* aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.395 din 14 decembrie 2006.

În cazul lipsei temporare a președintelui, vicepreședintelui sau a secretarului, președintele poate împuternici un alt membru cu drept de vot deliberativ să exercite atribuțiile ce le revin.

Membrii consiliului electoral de circumscripție dispun de dreptul de a-și retrage calitatea de membru prin depunerea cererii respective la organul electoral superior sau pot fi revocați. Revocarea membrilor poate fi inițiată de către autoritatea sau partidele care au desemnat candidații respectivi în componența consiliului sau de către președintele consiliului, pentru neîndeplinirea obligațiilor ce le revin sau încălcarea legislației în vigoare.

În cazul apariției vacanței funcției de membru al consiliului, consiliul înaintează organului electoral superior și autorității publice sau partidelor respective un demers cu privire la completarea vacanței, dar nu mai târziu de ziua precedentă alegerilor.

Pentru organizarea eficientă a activității pe parcursul întregii perioade electorale, consiliul va adopta o hotărâre privind desemnarea unor membri (în limitele stabilite de CEC) pentru degrevare de atribuțiile de serviciu de la locul de muncă permanent. Degrevarea se efectuează de organul electoral superior. De regulă, se degrevează majoritatea membrilor cu drept de vot deliberativ, iar pentru consiliile electorale de sector, orășenești și sătești (comunale) președintele și secretarul consiliului.

2.1.5 Ședințele Consiliului electoral de circumscripție. Consiliul își desfășoară activitatea în mod colegial. Forma de lucru este ședința. Ședințele sînt deliberative, dacă la ele participă mai mult de 1/2 din membrii cu drept de vot deliberativ.

Ședințele se desfășoară ori de câte ori este necesar, dar nu mai rar decât o dată pe săptămână. Convocarea ședinței consiliului se face prin dispoziția președintelui sau la solicitarea a 1/3 din numărul membrilor cu drept de vot deliberativ.

Membrii consiliului electoral de circumscripție sînt înștiințați telefonic sau prin orice alt mijloc despre ora, locul desfășurării și ordinea de zi a ședinței, în timp util, dar nu mai târziu de 24 de ore până la ședință.

Ședințele sînt conduse de președintele consiliului electoral de circumscripție. Proiectul ordinii de zi se propune de către președintele consiliului electoral de circumscripție sau de către membrii care au solicitat convocarea ședinței și se aprobă cu votul majorității. Membrii consiliului electoral de circumscripție pot face propuneri pentru completarea sau excluderea unor probleme înscrise în ordinea de zi. Propunerile de modificare se supun aprobării. Dacă propunerile sînt aprobate, președintele consiliului este obligat să le supună dezbaterilor.

Chestiunile de pe ordinea de zi se supun dezbaterii în ordinea în care au fost înscrise. Schimbarea ordinii de dezbateri a problemelor înscrise în ordinea de zi se poate face la propunerea președintelui sau a unui membru numai după aprobare de către consiliul electoral de circumscripție.

Membrii consiliului electoral de circumscripție pot participa la dezbateri numai după ce președintele le acordă cuvîntul. În luările de cuvînt vorbitorii se vor limita doar la problema pusă în discuție. Dacă vorbitorul se abate de la subiectul aflat în discuție, președintele poate retrage cuvîntul acordat. În cazul în care persoana respectivă nu se supune, președintele poate suspenda ședința. Se interzice intervenția unui membru al consiliului în discuții în timpul prezentării de către un alt membru al punctului său de vedere.

Prezența la ședințe a membrilor consiliului electoral de circumscripție este obligatorie. În cazuri justificate, cu înștiințarea președintelui consiliului, unii membri pot să lipsească de la ședință. Participarea la ședințe a membrilor consiliului cu drept de vot consultativ este facultativă.

În vederea realizării atribuțiilor stabilite de Codul electoral, consiliul electoral de circumscripție adoptă hotărâri prin vot deschis cu votul majorității membrilor cu drept de vot deliberativ. În caz de paritate de voturi, hotărârea nu se adoptă, iar examinarea cauzei se amână pentru ședința imediat următoare. Membrii consiliului electoral de circumscripție care nu sînt de acord cu hotărârile adoptate au dreptul să-și exprime în scris opinia, care se anexează la procesul-verbal al ședinței.

Hotărârile adoptate și procesul-verbal al ședinței se semnează de către președinte și secretarul consiliului electoral de circumscripție chiar dacă au votat împotriva adoptării acestora. Procesul-verbal privind rezultatele alegerilor se semnează de către toți membrii consiliului cu drept de vot deliberativ.

Hotărârile consiliului electoral de circumscripție se aduc la cunoștință publică, organelor electorale superioare și inferioare, organelor administrației publice, instituțiilor, întreprinderilor, organizațiilor, concurenților electorali, precum și persoanelor interesate în termen de trei zile după adoptare prin orice mijloace de publicitate. Hotărârile consiliului electoral de circumscripție, adoptate în limitele competenței sale, sînt executorii pentru autoritățile publice, întreprinderi, instituții și organizații, persoanele cu funcții de răspundere, partide, alte organizații social-politice și organele lor, precum și pentru toți cetățenii.

Hotărârile consiliului electoral de circumscripție pot fi contestate în organul electoral superior și în instanțele de judecată în termen de 3 zile de la data adoptării hotărârii.

2.1.6 Documentele consiliului electoral de circumscripție.

Toate documentele privind activitatea consiliului, înregistrarea concurenților electorali, hotărârile, procesele-verbale și altele se păstrează în safeuri.

În cazul în care unele documente au dispărut președintele consiliului întocmește un proces-verbal privind dispariția acestor documente și sesizează organele competente pentru a se lua măsurile de rigoare.

Toate lucrările de secretariat în cadrul consiliului se efectuează în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr.618 din 05 octombrie 1993 "Pentru aprobarea Regulilor de întocmire a documentelor organizatorice și de dispoziție și Instrucțiunii-tip cu privire la ținerea lucrărilor de secretariat în organele administrației publice centrale de specialitate și

ale autoadministrării locale ale Republicii Moldova” și cu Regulamentul privind activitatea consiliului electoral de circumscripție aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.395 din 14 decembrie 2006.

Consiliul electoral de circumscripție, după încheierea perioadei electorale, remite următoarele documente și materiale electorale:

a) Comisiei Electorale Centrale - listele de candidați, buletinele anulate, buletinele nevalabile, câte un exemplar de procese-verbale și rapoarte ale consiliilor electorale de circumscripție și ale birourilor electorale ale secțiilor de votare, formularul special de numărare a voturilor, ștampilele consiliilor electorale de circumscripție și ale birourilor electorale ale secțiilor de votare, listele de subscripție a candidaților independenți, precum și alte materiale electorale, darea de seamă financiară și actul de transmitere a documentației financiare consiliului raional (municipal) (autorității publice locale de nivelul doi). În cazul alegerilor locale generale, la Comisia Electorală Centrală se prezintă și listele consilierilor aleși în consiliile locale, listele candidaților supleanți, Șirul descrescător pentru fiecare circumscripție electorală, Lista valorilor șirului descrescător pentru repartizarea mandatelor de consilier în consiliul respectiv, Repartizarea mandatelor;

b) instanței de judecată în a cărei rază se află - buletinele valabile, câte un exemplar de procese-verbale și rapoarte ale consiliilor electorale de circumscripție și ale birourilor electorale ale secțiilor de votare, formularul special de numărare a voturilor, toate contestațiile, însoțite de hotărârile adoptate cu privire la soluționarea lor, iar în cazul alegerilor locale generale - și listele consilierilor aleși, listele candidaților supleanți, șirurile descrescătoare pentru fiecare circumscripție electorală.

Consiliul electoral de circumscripție, înainte de a fi dizolvat, transmite primăriei în a cărei circumscripție a activat câte un exemplar de procese-verbale și rapoarte ale consiliului electoral de circumscripție și ale birourilor electorale ale secțiilor de votare, urnele de vot, exemplarele Codului electoral, instrucțiunile privind activitatea organelor electorale și alte materiale electorale.

2.2 Birourile electorale ale secțiilor de votare

2.2.1 Constituirea și componența biroului electoral al secției de votare. Pentru organizarea și desfășurarea alegerilor, consiliile electorale de circumscripție constituie birouri electorale ale secțiilor de votare. În activitatea lor birourile electorale ale secțiilor de votare se călăuzesc de Constituția Republicii Moldova, de Codul electoral, de

legile și hotărârile Parlamentului, de hotărârile Comisiei Electorale Centrale, de Regulamentul cu privire la activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.396 din 14 decembrie 2006 și de alte acte normative în domeniu.

Biroul electoral al secției de votare se constituie de către consiliile electorale de circumscripție cu cel puțin 20 de zile înainte de ziua alegerilor. Biroul electoral al secției de votare este constituit din 5-11 membri cu drept de vot deliberativ după cum urmează:

- a) candidaturile a 3 membri se propun de către consiliile locale;
- b) candidaturile celorlalți membri cu drept de vot deliberativ se propun de către partide și alte organizații social-politice reprezentate în Parlament, la data constituirii biroului electoral al secției de votare proporțional mandatelor deținute.

În cazul când partidele și alte organizații social-politice nu prezintă candidaturile sale în componența biroului electoral al secției de votare cel târziu cu 7 zile înainte de expirarea termenului de constituire a biroului electoral, numărul necesar de candidaturi se completează de către consiliul local.

În decurs de 2 zile de la data constituirii biroului electoral al secției de votare reprezentantul consiliului electoral sau al autorității publice locale convoacă membrii biroului electoral, care aleg din rândul lor președintele, vicepreședintele și secretarul biroului electoral, adoptând în acest sens o hotărâre. Hotărârea adoptată se comunică imediat consiliului electoral de circumscripție. După adoptarea hotărârii se aduce la cunoștință publică informația despre componența și sediul biroului electoral al secției de votare, modul de contactare pentru relații.

La prima sau la a doua ședință, pentru organizarea eficientă a activității sale, biroul electoral al secției de votare va adopta o hotărâre privind desemnarea membrilor pentru degrevare de atribuțiile de la locul de muncă permanent pe parcursul întregii perioade electorale sau pe o anumită durată din această perioadă. Numărul membrilor biroului electoral care pot fi degrevați de atribuțiile de la locul de muncă permanent și termenul acestor degrevări este stabilit de către Comisia Electorală Centrală. Hotărârea biroului electoral al secției de votare privind desemnarea membrilor pentru degrevare de atribuțiile de la locul de muncă permanent se transmite consiliului electoral de circumscripție, care, reieșind din competența sa, decide asupra degrevării membrilor birourilor electorale. Se permite, în caz de necesitate, de a încheia contracte de muncă individuale pentru

perioada îndeplinirii unor activități determinate. Cheltuielile în cauză se efectuează din contul mijloacelor alocate pentru alegeri.

Membrii birourilor electorale cu drept de vot deliberativ sunt pasibili de următoarele restricții și incompatibilități:

- a) nu pot fi consilieri în consiliile locale și membri de partid;
- b) nu pot fi soții, afinii și rudele de gradul întâi și doi ale candidatului la alegeri;
- c) nu pot face agitație în favoarea sau în defavoarea persoanelor ce candidează la o funcție publică eligibilă;
- d) nu pot să se implice în activități politice în susținerea vreunui din concurenții electorali și nu pot să se afilieze nici unuia din ei;
- e) nu pot sprijini financiar sau prin orice alte modalități, direct sau indirect, nici un concurent electoral.

Verificarea abaterilor de la restricțiile și incompatibilitățile stabilite se face de președintele biroului electoral prin consultarea membrilor biroului electoral. În caz de necesitate, președintele biroului electoral al secției de votare va informa consiliul electoral de circumscripție.

În cazul în care membrul biroului electoral al secției de votare nu-și îndeplinește obligațiunile sau încalcă legislația în vigoare, președintele biroului electoral va informa despre aceasta consiliul electoral de circumscripție.

Calitatea de membru al consiliului sau biroului electoral încetează:

- a) la cerere;
- b) prin revocare.

Dreptul de a revoca membrul biroului electoral al secției de votare aparține organului și concurentului electoral care l-a înaintat sau l-a desemnat în componența biroului electoral, cu condiția motivării în scris a necesității revocării.

Dacă un membru își dă demisia sau este revocat din biroul electoral până în ziua precedentă alegerilor, în locul lui poate fi desemnat sau înaintat un alt membru în modul stabilit de Codul electoral și de *Regulamentul cu privire la activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare* aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.396 din 14 decembrie 2006.

Dacă în urma retragerii sau revocării, numărul membrilor biroului electoral al secției de votare cu drept de vot deliberativ s-a redus, devenind mai mic decât numărul minim prevăzut la punctul 5 al prezentului Regulament, iar consiliul local sau partidul, altă organizație social-politică nu a înaintat propunerile pentru completarea biroului electoral, includerea noilor membri în componența biroului electoral al

secției de votare se face din inițiativa consiliului electoral de circumscripție respectiv în termen de 3 zile. În cazul în care această situație s-a creat cu 5 zile înainte de ziua alegerilor, includerea noilor membri se va face imediat, ținându-se cont de persoanele din localitatea respectivă care au experiență în domeniul electoral.

Concurenții electorali pot desemna în biroul electoral al secției de votare câte un reprezentant cu drept de vot consultativ, care este confirmat de către biroul electoral respectiv în termen de 3 zile de la momentul depunerii cererii. Drepturile și obligațiile membrului reprezentant al concurentului electoral sunt stabilite în *Regulamentul cu privire la activitatea membrilor reprezentanți ai concurenților electorali*, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.383 din 12 decembrie 2006. În activitatea sa membrul reprezentant se conduce de actele normative internaționale la care Republica Moldova este parte, de Constituția Republicii Moldova, de Codul electoral și de *Regulamentul cu privire la activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare* aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.396 din 14 decembrie 2006.

Birourile electorale ale secțiilor de votare își încetează activitatea și sunt dizolvate, prin hotărâre a consiliului electoral de circumscripție care le-a constituit, de îndată ce Comisia Electorală Centrală (consiliul electoral de circumscripție respectiv) a adus la cunoștință publică rezultatele finale.

2.2.2 Organizarea activității biroului electoral al secției de votare. Pe frontispiciul clădirii în care se află biroul electoral al secției de votare se afișează inscripția în limba de stat și într-o altă limbă utilizată de populație în localitatea respectivă: "Biroul electoral al secției de votare nr. ____ pentru alegerile _____".

Sediul biroului electoral al secției de votare trebuie să fie utilat cu mobilă necesară, dulapuri, safe, telefon, mijloace antiincendiu. Primăriile oferă birourilor electorale ale secțiilor de votare informații și sprijin, necesare în exercitarea atribuțiilor lor prevăzute de Codul electoral și de *Regulamentul cu privire la activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare* aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.396 din 14 decembrie 2006.

Autoritățile publice, întreprinderile, instituțiile și organizațiile, persoanele cu funcții de răspundere, partidele și alte organizații social-politice, precum și organele acestora sunt obligate să sprijine birourile electorale ale secției de votare în exercitarea atribuțiilor lor, să le

furnizeze informațiile și materialele necesare pentru activitate. Sprijinul din partea autorităților publice și a exponenților acestora se acordă numai la cerere și nu se poate manifesta prin acțiuni vădit disproporționate față de necesitățile existente.

Biroul electoral al secției de votare poate sesiza autoritățile publice, întreprinderile, instituțiile, organizațiile, persoanele cu funcții de răspundere, partidele și alte organizații social-politice, precum și organele acestora, în probleme de organizare și desfășurare a alegerilor, acestea fiind obligate să examineze sesizarea și să dea răspuns în decursul a 3 zile de la data primirii ei, dar nu mai târziu de ziua alegerilor. Nerespectarea acestor prevederi poate servi temei pentru examinarea cauzei în cadrul ședinței biroului electoral cu adoptarea unei hotărâri în condițiile prevăzute la art.71 din Codul electoral.

În localul biroului electoral al secției de votare se organizează serviciul membrilor biroului electoral pentru a oferi cetățenilor explicații și informații privind alegerile. Orele de audiență ale membrilor biroului electoral al secției de votare se determină de birou prin aprobarea unui program în care să se țină cont de timpul liber al alegătorilor, când aceștia pot solicita informația necesară.

Biroul electoral al secției de votare își desfășoară activitatea sa în baza unui plan de lucru elaborat și aprobat la una din primele ședințe ale sale. La ședințele sale biroul electoral al secției de votare examinează chestiuni ce țin de întocmirea și aducerea la cunoștința alegătorilor a listelor electorale, determinarea și amenajarea localului pentru votare, organizarea muncii biroului electoral în ziua alegerilor, cheltuirea mijloacelor financiare alocate, precum și alte chestiuni legate de îndeplinirea atribuțiilor sale.

Ședințele biroului electoral al secției de votare sunt convocate și conduse de către președinte, iar în cazul absenței acestuia sau la rugămintea lui, de către vicepreședinte. Ședința poate fi convocată, de asemenea, la cererea a cel puțin 1/3 din membrii cu drept de vot deliberativ ai biroului electoral. Ședințele biroului electoral al secției de votare sunt deliberative dacă la ele sunt prezenți mai mult de 1/2 din membrii cu drept de vot deliberativ.

Hotărârile biroului electoral al secției de votare se adoptă, prin vot deschis, cu votul majorității membrilor lor cu drept de vot deliberativ. Fiecare membru se pronunță cu votul său "pro" sau "contra". În cazul parității de voturi, hotărârea nu se adoptă, iar examinarea cauzei se amână pentru ședința imediat următoare. Hotărârile biroului electoral al

secției de votare se semnează de către președinte și secretar.

Membrii biroului electoral al secției de votare care nu sunt de acord cu hotărârile adoptate au dreptul să-și exprime în scris opinia, care se anexează la procesul-verbal al ședinței.

Hotărârile biroului electoral al secției de votare, adoptate în limitele competenței lor, sunt executorii pentru autoritățile publice, întreprinderi, instituții și organizații, persoanele cu funcții de răspundere, partide, alte organizații social-politice și organele lor, precum și pentru toți cetățenii.

La toate ședințele biroului electoral al secției de votare, precum și la numărarea și totalizarea voturilor, la operațiile în legătură cu listele electorale, buletinele de vot, certificatele pentru drept de vot, la întocmirea proceselor-verbale de totalizare a rezultatelor alegerilor, au dreptul să asiste:

- a) membrii și reprezentanții organelor electorale ierarhic superioare;
- b) membrii reprezentanți ai concurenților electorali în organele electorale;
- c) observatorii naționali și internaționali acreditați de către organele electorale respective;
- d) reprezentanții mijloacelor de informare în masă.

2.2.3 Atribuțiile biroului electoral al secției de votare. Biroul electoral al secției de votare exercită următoarele atribuții:

- a) verifică listele electorale împreună cu autoritățile administrației publice locale, asigură integritatea acestora și a buletinelor de vot;
- b) examinează cererile în legătură cu incorectitudinile din listele electorale și efectuează modificările necesare;
- c) eliberează certificate pentru drept de vot alegătorilor care nu se vor afla la domiciliu în ziua alegerilor;
- d) întocmește listele electorale suplimentare, înscriind în ele persoanele care votează în baza certificatelor pentru drept de vot, precum și persoanele care, din anumite cauze, nu au fost înscrise în listele electorale principale;
- e) comunică populației care locuiește pe teritoriul secției de votare data și locul votării;
- f) asigură pregătirea localului pentru votare, instalarea urnelor și a cabinelor de vot;
- g) organizează votarea în ziua stabilită;
- h) ia măsuri pentru a asigura ordinea în localul secțiilor de votare;
- i) totalizează rezultatele alegerilor în secția de votare, întocmește procesele-verbale și rapoartele și le remite, împreună cu toate

- buletinele de vot, consiliului electoral de circumscripție;
- j) examinează cererile și contestațiile ce vizează organizarea și desfășurarea alegerilor, adoptând hotărâri asupra lor, care se anexează la procesele-verbale ale ședințelor biroului electoral;
 - k) remite consiliului electoral de circumscripție informația despre deschiderea secției de votare, datele privind prezentarea cetățenilor la votare, precum și datele necesare pentru totalizarea rezultatelor preliminară ale alegerilor;
 - l) exercită și alte atribuții prevăzute de Codul electoral.¹

2.2.4 Contestarea hotărârilor și acțiunilor organelor electorale.

Deoarece organele electorale acționează în regim de putere publică, hotărârile și acțiunile lor pot fi contestate în termen de 3 zile de la data adoptării hotărârii sau săvârșirii acțiunii.²

Contestațiile împotriva acțiunilor și hotărârilor consiliilor electorale de circumscripție de nivelul al doilea pot fi înaintate organului ierarhic superior electoral sau judecătorei în a cărei rază teritorială se află consiliul respectiv, iar contestațiile împotriva acțiunilor birourilor electorale ale secțiilor de votare pot fi înaintate în organul ierarhic superior electoral sau în judecătoria de sector, sau municipală în a cărei rază teritorială se află biroul electoral. Cererea sau contestația împotriva acțiunilor și hotărârilor electorale se întocmește în formă scrisă și trebuie să cuprindă motivele ce o generează, probele, semnătura și datele de identitate ale persoanei care o depune.

În cazul în care organul electoral ierarhic superior examinând contestația împotriva hotărârii organului electoral ierarhic inferior a anulat hotărârea acestui organ și a adoptat o hotărâre nouă, persoana care nu este de acord cu hotărârea adoptată va contesta această hotărâre în instanța de judecată de contencios administrativ competentă în a cărei rază teritorială se află organul electoral ierarhic superior, iar dacă organul electoral ierarhic superior a respins cererea persoanei ca neîntemeiată – ea va depune o cerere în instanța de judecată de contencios administrativ în a cărei rază teritorială se află organul electoral emitent.³

¹ *Regulamentul cu privire la activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.396 din 14 decembrie 2006 // Monitorul Oficial nr.10-13/54 din 26.01.2007*

² A se vedea: art.7 și 8 din *Legea contenciosului administrativ* nr.793-XIV din 10.02.2000 și art. 26, 28 din *Codul electoral*.

³ Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la aplicarea de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale legislației electorale” nr.16 din

III. Concurenții electorali

3.1 Desemnarea și înregistrarea candidaților

3.1.1 Condiții pentru depunerea candidaturilor. Desemnarea, depunerea candidaturilor și înregistrarea candidaților se face în condițiile capitolului 6 (art.41 - art.44) ale Codului electoral, dar cu respectarea condițiilor speciale stabilite în art.126 și 127 ale aceluiași Cod:

A. Condițiile speciale pentru depunerea candidaturilor de către partide, alte organizații social-politice și blocuri electorale:

- a) Numărul de candidați în consiliu înscriși în liste trebuie să conțină minimum 1/2 din numărul mandatelor prevăzute pentru circumscripția electorală respectivă și maximum cinci candidați supleanți.
- b) Partidele, alte organizații social-politice și blocuri electorale pot propune câte o singură candidatură pentru funcția de primar în fiecare circumscripție electorală. O persoană nu poate candida în mai multe circumscripții electorale de același nivel.
- c) Persoană poate candida pentru funcția de consilier atât în consiliul unității administrativ-teritoriale de nivelul întâi a Republicii Moldova, cât și în consiliul unității administrativ-teritoriale de nivelul doi. O persoană poate candida și la funcția de primar și la funcția de consilier local, dar nu poate candida la aceste funcții în mai multe circumscripții electorale de același nivel.

B. Condițiile speciale pentru depunerea candidaturilor de către candidații independenți:

- a) pentru a fi ales în consiliul local dacă este susținut de 2 la sută din numărul alegătorilor din circumscripția respectivă, împărțit la numărul de mandate pentru consiliul respectiv, dar nu mai puțin de 50 de persoane;
- b) pentru a fi ales primar - dacă este susținut de 5 la sută din numărul alegătorilor din circumscripție, dar nu mai puțin de 150 de persoane și nu mai mult de 10000 de persoane.

3.1.2 Colectarea semnăturilor în susținerea candidatului independent. Semnăturile se colectează numai în susținerea candidatului independent și numai în circumscripția în care el candidează. Au dreptul de a colecta semnături candidații independenți și membrii grupului de inițiativă care desemnează și/sau susțin candidatul independent, persoanele împuternicite de aceștia.

În listele de colectare a semnăturilor în susținerea candidatului independent (listele de subscripție), se indică numele și prenumele, anul nașterii, profesia (ocupația), funcția, locul de muncă, domiciliul și apartenența politică a candidatului, precum și numele și prenumele persoanei care colectează semnăturile. Lista de subscripție va conține numai semnături ale susținătorilor care domiciliază într-o singură localitate. Un alegător poate susține, prin semnătură, un singur candidat în cadrul unui scrutin.

În lista de subscripție, susținătorul candidatului indică:

1. numărul curent,
2. numele și prenumele,
3. anul nașterii,
4. domiciliul,
5. seria și numărul actului de identitate,
6. data la care semnează în listă și își aplică semnătura.

Persoanele care colectează semnăturile în listele de subscripție sunt responsabile de asigurarea autenticității datelor din acestea. Fiecare foaie din listele de subscripție trebuie să fie semnată de persoana care a colectat semnăturile alegătorilor în prezența conducătorului autorității administrației publice locale pe al cărei teritoriu au fost colectate semnăturile respective. La sfârșitul fiecărei foi din listele de subscripție, colectorul face o mențiune, atestând faptul că semnăturile au fost colectate de el personal și că el confirmă autenticitatea semnatarilor, apoi semnează. Lista de subscripție se autentifică prin aplicarea, pe fiecare foaie, a ștampilei autorității administrației publice locale respective. [CE, 42]

Se consideră nule și neavenite:

- a) listele de subscripție întocmite până la data începerii perioadei de desemnare a candidaților;
- b) semnăturile din listele de subscripție considerate ca fiind false;
- c) listele de subscripție care au fost completate fără a fi respectate

cerințele prevăzute de *Codul electoral* (art.42).

3.1.3 Documentele necesare pentru înregistrarea candidaților.

Pentru înregistrarea candidaților, consiliilor electorale de circumscripție li se prezintă, cel mai târziu cu 30 de zile înainte de ziua alegerilor, următoarele documente:

- a) procesul-verbal al ședinței organului central sau teritorial al partidului, a altei organizații social-politice sau a blocului electoral privind desemnarea candidatului (listei de candidați);
- b) listele de subscripție cu numărul suficient de semnături ale susținătorilor candidatului independent;
- c) datele biografice ale candidatului;
- d) declarația candidatului privind consimțământul lui de a candida la funcția pentru care a fost desemnat;
- e) declarația candidatului privind averea imobiliară, depunerile bancare, hâtiile de valoare, sumele primite ca moștenire și veniturile din ultimii 2 ani precedenți anului în care se efectuează alegerile, precum și sursele acestor venituri, inclusiv veniturile din fondurile de investiții, sub formă de dobândă, din darea în arendă a proprietății etc.;
- f) declarația candidatului pentru funcția de primar privind abandonarea, pe termenul mandatului, a funcțiilor incompatibile cu funcția de primar, în cazul în care persoana dată este aleasă și validată;
- g) declarația despre suspendarea, pe durata campaniei electorale, a funcțiilor ocupate anterior - pentru persoanele care cad sub incidența art.13 alin.(3) al Codului electoral: *Cetățenii Republicii Moldova care, în virtutea funcției pe care o dețin, nu au dreptul să fie membri ai partidelor sau ai altor organizații social-politice, precum și persoanele cu înaltă funcție de răspundere al căror mod de numire sau alegere este reglementat de Constituția Republicii Moldova și de legile organice (cu excepția celor ce dețin funcții, altele decât cele administrative), din momentul înregistrării lor în calitate de concurenți electorali, își suspendă activitatea în funcția pe care o dețin.*

Reprezentanții partidelor, altor organizații social-politice, blocurilor electorale și candidații independenți depun actele necesare pentru înregistrare numai după ce consiliile electorale de circumscripție respective fac publică informația privind locul (biroul) și timpul primirii

documentelor. Această informație este dată publicității în termen de 2 zile de la începerea perioadei de desemnare a candidaților. Desemnarea candidaților, în alegerile locale se efectuează după constituirea circumscripțiilor electorale și consiliilor electorale de circumscripție.

3.1.4 Depunerea documentelor de înregistrare. Reprezentanții partidelor, altor organizații social-politice, blocurilor electorale și candidații independenți depun actele necesare pentru înregistrare numai după ce consiliul electoral de circumscripție face publică informația privind locul (biroul) și timpul primirii documentelor.

Pentru primirea documentelor de înregistrare de la concurenții electorali, președintele consiliului electoral de circumscripție numește un membru al consiliului responsabil de primirea și examinarea lor.

În cazul în care reprezentanți ai mai multor partide, mai multor organizații social-politice, mai multor blocuri electorale, mai mulți candidați independenți depun în același timp toate documentele necesare la biroul desemnat pentru înregistrare, ordinea de primire a documentelor se stabilește prin tragere la sorți, conform *Regulamentului privind stabilirea ordinii de primire a documentelor prin tragere la sorți de la reprezentanții partidelor, altor organizații social-politice, blocurilor electorale și candidaților independenți pentru înregistrare la organele electorale.*¹

Pentru efectuarea tragerii la sorți, în cadrul organelor electorale se creează prin hotărâre o comisie din trei persoane din rândul membrilor organului electoral. Comisia se creează cel târziu în ajunul zilei stabilite pentru primirea documentelor.

În ziua stabilită pentru primirea documentelor, la tragerea la sorți participă numai acei reprezentanți ai partidelor, altor organizații social-politice, blocurilor electorale și ai candidaților independenți care s-au prezentat concomitent la ora stabilită de organul electoral.

Pentru efectuarea tragerii la sorți, comisia respectivă în prezența reprezentanților partidelor, altor organizații social-politice, blocurilor electorale și ai candidaților independenți pregătește bilețele într-un număr egal cu numărul reprezentanților, le numerotează cu cifrele 1, 2, 3... n., le pune în plicuri și le introduce într-o urnă, al cărei interior este demonstrat în prealabil tuturor reprezentanților pentru a

¹ Aprobat prin hotărârea CEC nr.1337 din 4 octombrie 2005 // Monitorul Oficial al R.Moldova nr.55-58/216 din 07.04.2006 (modificat prin hotărârea CEC nr.173 din 21.03.2006 // Monitorul Oficial al R.Moldova nr.55-58/216 din 07.04.2006)

se convinge că nu conține și alte bilețele.

Reprezentanții partidelor, altor organizații social-politice, blocurilor electorale și candidaților independenți, în prezența membrilor comisiei, extrag pe rând bilețelele din urnă. Numărul extras este numărul de rând conform căruia se vor depune documentele necesare pentru înregistrare în calitate de concurent electoral.

Comisia întocmește un proces-verbal în care indică rezultatele tragerii la sorți. Procesul-verbal este semnat de toți membrii comisiei. Fiecărui participant la tragere i se înmânează câte o copie a procesului-verbal. Procesul-verbal al comisiei poate fi contestat în modul stabilit.

După primirea listelor de subscripție ale candidatului independent, organul electoral începe verificarea autenticității semnăturilor de pe liste, dreptul de vot al persoanelor înscrise în liste, adresa domiciliului acestora. Verificarea se efectuează în decursul a 5 zile de la data primirii listelor. Pe fiecare listă de subscripție verificată persoana responsabilă înscrie mențiunea "Verificat" și semnează. După verificarea listelor, se întocmește o notă informativă privind rezultatele verificării. Consiliul electoral informează persoanele care au prezentat liste de subscripție despre rezultatele verificării, anunță numărul total al persoanelor incluse în listele de subscripție prezentate de fiecare candidat la alegeri, precum și numărul semnăturilor valabile.

Persoana responsabilă de examinarea documentelor privind înregistrarea concurenților electorali în termen de 7 zile de la primirea lor le examinează și pregătește pentru ședința consiliului proiectul de hotărâre.

Organul electoral eliberează candidaților înregistrați legitimații de candidați în cel mai scurt timp posibil, dar nu mai târziu de 3 zile de la data înregistrării.

După expirarea termenului de înregistrare a candidaților (cu 23 zile înainte de data alegerilor) de către consiliul electoral respectiv, listele înregistrate a candidaților din partea partidelor, altor organizații social-politice, blocurilor electorale, precum și lista candidaților independenți se vor transmite birourilor electorale ale secțiilor de votare. Lista candidaților înregistrați trebuie să cuprindă următoarele informații: numele, prenumele, anul nașterii, domiciliul, apartenența politică, profesia (ocupația) candidaților, precum și denumirea partidului, a altei organizații social-politice sau a blocului electoral care i-a desemnat. Listele de candidați vor fi disponibile pentru consultare la fiecare secție de votare.

Legislația electorală a Republicii Moldova admite posibilitatea retragerii din cursa electorală. Concurentul electoral poate să-și retragă candidatura printr-o declarație scrisă, adresată organului electoral care l-a înregistrat, dar nu mai târziu de 7 zile până la ziua alegerilor. Partidele, organizațiile social-politice și blocurile electorale pot opera orice modificări în listele înregistrate, cu respectarea rigorilor impuse pentru înregistrarea listelor de candidați. După expirarea termenului menționat, înregistrarea concurentului electoral poate fi anulată doar de organul electoral care l-a înregistrat, în baza deciziei instanței de judecată, precum și în caz de deces al acestuia sau survenire a condițiilor stabilite la art.13 (2) al Codului electoral.

Dacă concurentul electoral își retrage candidatura sau înregistrarea este anulată după ce buletinele de vot au fost tipărite, în buletin, în dreptul acestuia, biroul electoral al secției de votare va aplica ștampila cu mențiunea "Retras".¹

Concurentul electoral care și-a retras candidatura este obligat să recupereze mijloacele tehnico-materiale și financiare ce i-au fost alocate din buget pentru a-și desfășura campania electorală. [CE,46(8)]

3.1.5 Drepturile concurenților electorali. Potrivit articolului 46 (1,2) al *Codului electoral* concurenții electorali participă la campania electorală pe bază de egalitate, beneficiază de drepturi egale în folosirea mijloacelor de informare în masă finanțate de la buget. Concurenților electorali li se oferă posibilități egale în asigurarea tehnico-materială și financiară a campaniei electorale.

Biroul electoral al secției de votare este obligat să acorde sprijin concurenților electorali la efectuarea agitației electorale, asigurând organizarea întâlnirilor acestora cu alegătorii în condiții egale și termenele accesibile pentru fiecare concurent electoral, care a făcut solicitarea.²

Pe durata perioadei electorale, candidații nu pot fi concediați ori transferați la o altă muncă sau funcție fără acordul lor, precum și nu pot fi trași la răspundere penală, arestați, reținuți sau supuși unor sancțiuni administrative fără consimțământul organului electoral care i-a înregistrat, cu excepția cazurilor de infracțiuni flagrante.

¹ Art.47-50 ale Regulamentului cu privire la activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.396 din 14 decembrie 2006 // Monitorul Oficial nr.10-13/54 din 26.01.2007.

² Pct. 50 al Regulamentului cu privire la activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.396 din 14 decembrie 2006 // Monitorul Oficial nr.10-13/54 din 26.01.2007

Candidații, pe durata campaniei electorale, beneficiază de dreptul de a fi degrevați de atribuțiile de la locul de muncă permanent. Candidații degrevați prezintă Comisiei Electorale Centrale documentele de salarizare nu mai târziu de 2 luni din ziua alegerilor. Comisia Electorală Centrală va achita, din mijloacele alocate pentru desfășurarea alegerilor, salariul mediu, conform documentelor de salarizare prezentate de candidați, în termen de 3 luni din ziua alegerilor.

Conform art.46 (4) al *Codului electoral* candidații au dreptul la călătorie gratuită cu orice tip de transport public (cu excepția taximetrelor) în raza circumscripției electorale respective. În acest sens, constatăm că în condițiile în care transportarea călătorilor este înfăptuită de agenți de transport privați prevederile respectivului articol, practic, nu pot fi realizate. Mai rațional ar fi ca concurenților electorali să li se ofere sume egale de bani pentru cheltuieli de transport.

3.2 Campania electorală

3.2.1 Persoanele de încredere ale concurenților electorali. În conformitate cu art.45 alin.(1) din *Codul electoral*, concurenții electorali pot avea persoane de încredere. Statutul persoanelor de încredere ale concurenților electorali este reglementat de *Regulamentul cu privire la activitatea persoanelor de încredere ale concurenților electorali* aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.382 din 12.12.2006.¹

Persoanele de încredere îi ajută pe concurenții electorali la desfășurarea campaniilor electorale ale acestora, fac agitație electorală în favoarea lor și le reprezintă interesele în relațiile cu autoritățile publice, cu alegătorii, cu consiliile și birourile electorale. Concurenții electorali își selectează în mod independent persoanele de încredere.

În cazul alegerilor pentru funcțiile de primar sau consilier al consiliului local persoanele de încredere ale concurenților electorali se înregistrează de către consiliul electoral de circumscripție. Pentru înregistrarea persoanelor de încredere concurenții electorali se adresează cu un demers la organul electoral respectiv, însoțit de lista persoanelor de încredere. În listă se indică numele și prenumele, anul nașterii, locul de muncă, funcția și domiciliul persoanelor desemnate drept persoane de încredere.

După verificarea datelor din liste, consiliul electoral de circumscripție adoptă o hotărâre cu privire la înregistrarea lor. După

¹ Monitorul Oficial 1-2/13, 05.01.2007

înregistrarea persoanelor de încredere acestora li se eliberează legitimații de modelul stabilit.

Nu pot fi persoane de încredere persoanele pentru care sînt stabilite, potrivit legislației în vigoare, restricții la activitatea politică.

Persoanele de încredere sînt în drept:

- a) să facă agitație în favoarea sau în defavoarea candidaților în cadrul adunărilor, mitingurilor, întâlnirilor cu alegătorii, prin intermediul mijloacelor de informare în masă sau altor forme de comunicare ce exclud încălcarea ordinii publice și normelor etice. Agitația electorală în favoarea concurentului electoral se admite numai după înregistrarea acestuia de către organul electoral;
- b) să supună discuțiilor libere și sub toate aspectele programele electorale ale concurenților electorali, calitățile politice, profesionale și personale ale acestora;
- c) să prezinte interesele concurentului electoral în relațiile cu autoritățile administrației publice, cu alegătorii și organele electorale;
- d) să asiste la ședințele organelor electorale;
- e) să fie acreditate în calitate de observatori naționali.

Persoanelor de încredere li se interzice:

- a) să fie incluse în organele electorale;
- b) să se implice în activitatea organelor electorale;
- c) să semneze în localul secției de votare, în locul alegătorului la cererea acestuia pentru primirea buletinului de vot și să completeze în locul votantului buletinul de vot în cabina sau camera de vot secret sau să se afle acolo;
- d) să folosească în campaniile electorale mijloacele și bunurile publice.¹

Persoana de încredere a concurentului electoral poate fi revocată, la cererea sa, prin Hotărârea organului electoral respectiv în cazul în care nu și-a dat consimțământul prealabil sau din alte motive întemeiate.

Persoanele de încredere ale concurenților electorali pot fi degrevate de atribuțiile de la locul de muncă la cererea lor, fără menținerea salariului. Ele nu pot fi remunerate nici din mijloacele alocate pentru desfășurarea alegerilor. Pe parcursul perioadei

¹ Regulamentul cu privire la activitatea persoanelor de încredere ale concurenților electorali aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.382 din 12.12.2006 // Monitorul Oficial 1-2/13, 05.01.2007

electorale persoanele de încredere nu pot fi concediate sau private de atribuțiile de la locul de muncă fără consimțământul lor.

Concurenții electorali pot, în orice moment până în ziua precedentă alegerilor, să suspende împuternicirile persoanelor lor de încredere, să le înlocuiască cu alte persoane.

3.2.2 Agitația electorală. Agitația electorală în favoarea concurentului electoral este admisă doar după înregistrarea acestuia de către organul electoral. Perioada admisă pentru agitația electorală se termină cu o zi înainte de data alegerilor. În ziua alegerilor și cea precedentă ei nu se admite agitația electorală sub nici o formă.

Autoritățile administrației publice locale, în termen de 3 zile de la data înregistrării concurentului electoral, sînt obligate, să stabilească și să garanteze un minim de locuri speciale de afișaj electoral, să stabilească localurile pentru desfășurarea întâlnirilor cu alegătorii. Deciziile (dispozițiile) respective sînt afișate imediat la sediul acestor autorități și aduse la cunoștință subiecților interesați prin intermediul mijloacelor de informare în masă, al altor mijloace de comunicare disponibile.

Din momentul înregistrării de către organul electoral respectiv concurenții electorali au dreptul să expună afișe electorale, al căror conținut nu poate să contravină legii și normelor etice. Modalitatea plasării în condiții egale a publicității electorale pe panourile publicitare, inclusiv pe cele aflate în proprietate privată, este aprobată de Comisia Electorală Centrală și se aduce la cunoștință publică concomitent cu începerea perioadei electorale.

Cetățenilor Republicii Moldova, partidelor și altor organizații social-politice, blocurilor electorale, candidaților și persoanelor de încredere ale candidaților, potrivit prevederilor art.47 (1), li se oferă dreptul de a supune discuțiilor libere și sub toate aspectele programele electorale ale concurenților electorali, calitățile politice, profesionale și personale ale acestora, precum și de a face agitație în favoarea sau în defavoarea candidaților în cadrul adunărilor, mitingurilor, întâlnirilor cu alegătorii, prin intermediul mijloacelor de informare în masă sau altor forme de comunicare ce exclud încălcarea ordinii publice și normelor etice.

Concurenții electorali pot organiza întâlniri cu alegătorii. Consiliile și birourile electorale și autoritățile administrației publice locale sînt obligate să asigure desfășurarea unor astfel de întâlniri în termene și în condiții egale.

Campania electorală a concurenților electorali trebuie să se

încadreze în limitele etice unanim acceptate. Astfel, art.7 al *Codului european de conduită privind integritatea politică a reprezentanților aleși locali și regionali*¹ prevede următoarele :

Campania electorală a reprezentantului ales trebuie să vizeze difuzarea și explicarea programului politic al acestuia.

El nu trebuie să obțină voturi prin alte mijloace decât persuasiunea sau convingerea.

Mai ales, el nu trebuie să încerce să obțină voturi prin denigrarea celorlalți candidați, prin folosirea violenței și/sau a amenințărilor, prin manipularea listelor electorale și/sau a rezultatelor votului sau prin oferirea sau promiterea unor favoruri.

Instituțiile publice ale audiovizualului sunt obligate să acorde gratuit concurenților electorali timp de antenă pentru dezbateri publice în perioada campaniei electorale în limitele stabilite de Comisia Electorală Centrală. Pentru publicitate electorală contra plată, fiecărui concurent electoral i se acordă timp de antenă ce nu va depăși 2 ore pe întreaga perioadă a campaniei electorale, inclusiv nu mai mult de 2 minute pe zi la fiecare instituție.

Instituțiile private ale audiovizualului pot organiza, în condiții echitabile pentru toți concurenții electorali, dezbateri în cadrul meselor rotunde, cu invitarea reprezentanților tuturor concurenților electorali, toți împreună sau în grupuri formate conform anumitor criterii anunțate în prealabil de Comisia Electorală Centrală. Tuturor concurenților electorali li se oferă timp egal, luările de cuvânt ale participanților la emisiune fiind cronometrate. Orarul punerii pe post a emisiunilor respective, aprobat de Comisia Electorală Centrală, trebuie adus la cunoștința concurenților electorali cu 7 zile calendaristice înainte de punerea pe post a fiecărei emisiuni. Timpul de antenă pentru publicitate electorală contra plată nu trebuie să depășească 2 minute pe zi pentru un concurent electoral la fiecare instituție. Instituțiile audiovizualului, publice și private, sunt obligate să ofere tuturor concurenților electorali condiții egale la procurarea timpului de antenă, stabilind taxe egale. Condițiile de rezervare a timpului de antenă și taxele respective se comunică cu 7 zile calendaristice înainte de punerea pe post a emisiunilor respective. Plata pentru timpul de antenă acordat concurenților electorali nu poate depăși plata încasată în mod obișnuit pentru publicitatea comercială. Timpul de antenă pentru publicitate electorală se acordă la unele și aceleași ore de emisie.

¹ Adoptat de Congresul Puterilor locale și regionale din Europa la 17 iunie 1999.

Refuzul instituțiilor publice sau private ale audiovizualului de a difuza sau publica, în condițiile menționate, publicitatea electorală, contra plată sau gratuit, poate fi contestat în instanța de judecată.

Nici un concurent electoral nu poate avea priorități în virtutea funcției pe care o ocupă. În perioada desfășurării dezbaterilor electorale, în afara timpului de antenă gratuit, nu se admite difuzarea materialelor publicitare despre activitatea concurenților electorali sau cu participarea acestora și a persoanelor lor de încredere, a reportajelor televizate sau radiofonice de la întâlnirile concurenților electorali cu alegătorii, despre vizitele de lucru ale concurenților din rândul conducătorilor de rang republican sau raional în colectivele de muncă.

În perioada electorală, toate emisiunile analitice, informative, de divertisment sau alte emisiuni care vizează, într-un fel sau altul, subiecții electorali se difuzează cu respectarea concepției și regulamentului corespunzătoare. Emisiunile care vizează, direct sau indirect, subiecții electorali vor fi difuzate numai cu genericul "Electorală", pentru contabilizarea timpilor de antenă. Dacă unui subiect electoral i se aduc prejudicii de imagine în afara emisiunilor cu genericul "Electorală", acesta va beneficia neîntârziat de dreptul la replică în aceleași condiții.

Răspunderea pentru conținutul materialelor electorale publicitare, difuzate sau publicate, o poartă concurentul electoral. Fiecare material publicitar trebuie să includă denumirea concurentului electoral, data tipăririi, tirajul materialului și denumirea tipografiei care l-a tipărit.

Potrivit normelor electorale în vigoare, pe parcursul campaniei electorale, precum și pe parcursul desfășurării referendumului timpii de antenă acordate serviciilor de presă ale Parlamentului, Președinției și Guvernului nu pot fi folosiți în scopul agitației electorale ori în scopul agitației pentru sau contra propunerii supuse referendumului.

Mijloacele de informare în masă, în ziua alegerilor, până la închiderea secțiilor de votare, nu au dreptul să difuzeze rezultatele chestionării alegătorilor privind votarea "pentru" sau "contra" sau nevotarea concurenților electorali. [CE,47]

3.2.3 Partidele politice în campania electorală. Mecanismul electoral este strâns legat de organizarea și funcționarea partidelor politice. Scopul final al oricărui partid politic constă în cucerirea puterii, care în societățile democratice se realizează prin intermediul alegerilor.

În această ordine de idei, partidul exercită trei funcții importante: elaborarea unui program, mobilizarea opiniei publice și selectarea

elitelor politice. În funcție de doctrina adoptată, fiecare partid își elaborează un ansamblu de măsuri ce vor fi realizate de către guvernul pe care-l va conduce. În același timp, partidul se străduie să obțină adeziunea unui cât mai mare număr de cetățeni la proiectul politic elaborat chemând electoratul să voteze pentru candidații propuși de el, și care reprezintă programul elaborat în disputele electorale. Alegând dintre membrii săi pe aceia care sunt cei mai capabili să-l reprezinte, partidul realizează funcția de selectare a elitelor politice.

Partidele politice sunt investite nu numai cu dreptul de a-și prezenta candidații pentru alegerile în organele reprezentative, dar și de a participa la organizarea și desfășurarea lor. Partidele care participă la scrutine electorale sunt reprezentate de membrii lor în comisiile și birourile electorale, influențând indirect procesul electoral, deoarece își desfășoară activitatea conform prevederilor legii. În organizarea și desfășurarea alegerilor rolul partidelor este semnificativ, legat îndeosebi de: întocmirea listelor electorale; selectarea și pregătirea personalului secțiilor de votare; educarea electoratului; asigurarea legăturii cu persoanele responsabile de administrarea alegerilor; întocmirea contestațiilor.

Activitatea partidelor în campaniile electorale poate fi divizată în două etape:

- *prealabilă*, până la data depunerii listelor de candidați;
- *decisivă*, după depunerea listelor de candidați până la sfârșitul campaniei electorale.

În prima perioadă, partidele politice, preocupate de problemele organizatorice (proponerea reprezentanților în birourile electorale, înaintarea, examinarea listei candidaților, pregătirea afișajului electoral, constituirea grupurilor de agitație etc), nu uită să dea publicității orice acțiune pentru a atrage atenția alegătorilor asupra activității sale.

În perioada a doua începe lupta pentru cucerirea electoratului, prin adunări, mitinguri, utilizarea mijloacelor de informare în masă și a afișajului electoral (panouri, afișe, adresări, lozinci, fluturași etc.).

În activitatea partidelor politice, mai ales în cadrul campaniilor electorale pot fi atestate fenomene negative, precum: politicianismul, demagogia, diversiunea politică, oportunismul, manipularea politică, interese înguste de grup, ș. a.

Politicianismul este un comportament politic bazat pe practici imorale, pe înșelătorii, pe mașinații politice.

Demagogia este o acțiune de flatare a sentimentelor și stărilor de spirit ale oamenilor prin promisiuni false, prin inducerea lor în eroare, cu

scopul de a obține avantaje politice.

Diversiunea politică presupune distragerea atenției oamenilor de la anumite probleme dificile ale vieții sociale și deturnarea acestora spre alte probleme, mai puțin spinoase.

Oportunismul este un comportament schimbător, oscilant, care se modelează în funcție de circumstanțe.

Manipularea politică este o acțiune de inducere în eroare care, prin diferite procedee, contribuie la dirijarea comportamentului indivizilor în așa fel încât să lăsați impresia că acționează conform propriilor voințe și interese, că își formează ei înșiși modalitatea de a gândi și acționa.

Prin astfel de metode, unele partide politice dezorientează și înșală electoratul, le influențează și îl folosesc pentru realizarea scopurilor lor, care nu sunt întotdeauna nobile.

IV. Votarea

4.1 Procedura de votare

4.1.1 Organizarea procesului de votare. Secția de votare se asigură de către autoritățile administrației publice locale cu cabine, urne de vot și celelalte materiale necesare.

Biroul electoral al secției de votare poartă întreaga responsabilitate pentru organizarea votării, pentru secretul exprimării voinței alegătorilor, pentru amenajarea localurilor și pentru menținerea în ele a ordinii cuvenite. Înainte de ziua alegerilor biroul electoral al secției de votare verifică existența întregii documentații electorale: listele electorale, buletinele de vot, formularele speciale, formularele proceselor-verbale privind rezultatele numărării voturilor, precum și ștampilele biroului electoral necesare pentru procesul de votare, ceară roșie, funcționalitatea mijloacelor energetice, de telecomunicații, transport și antiincendiar etc.

Biroul electoral al secției de votare, cel târziu cu 20 zile înainte de ziua alegerilor, este obligat să comunice alegătorilor din raza secției de votare respective informația despre sediul secției de votare la care ei vor vota.

Biroul electoral al secției de votare aduce la cunoștință publică timpul și locul votării cel mai târziu cu 10 zile înainte de ziua alegerilor prin intermediul distribuirii invitațiilor nominale alegătorilor.

În ziua alegerilor, la ora 07.00, președintele biroului electoral al secției de votare, în prezența a cel puțin jumătate din membrii biroului electoral, verifică urnele de vot, le sigilează, verifică existența listelor electorale, buletinelor de vot, ștampilelor și întocmește un proces-verbal în două exemplare. Procesul-verbal este semnat de toți membrii prezenți ai biroului electoral al secției de votare și un exemplar se introduce în urna de vot, după care președintele declară votarea deschisă.

4.1.2 Desfășurarea votării. Votarea se efectuează în ziua alegerilor între orele 07.00 și 21.00 în localuri special amenajate cu mese la care se eliberează buletinele de vot, cu cabine pentru vot secret și cu urne de vot.

Membrii biroului electoral al secției de votare, membrii reprezentanți ai concurenților electorali și persoanele autorizate să asiste la operațiile electorale sunt obligați să poarte ecusoane de identitate vizibile. Persoanelor care intră în localul secțiilor de votare li se interzice să

poarte și să arate ecusoane, insigne sau alte însemne de agitație electorală.

Numărul necesar de urne de vot pentru votare se determină în dependență de numărul alegătorilor incluși în listele electorale, precum și de dimensiunile buletinului de vot. Dimensiunile urnelor de vot (de bază și mobile) se stabilește prin hotărâre a Comisiei Electorale Centrale.

Urnele se instalează în așa fel încât alegătorul, pentru a se apropia de ele, să traverseze neapărat cabina sau camera pentru vot secret. Localul secției de votare trebuie să fie dotat cu un număr suficient de cabine sau camere pentru a se evita aglomerația.

Pentru asigurarea unui parcurs ordonat prin secția de votare și evitarea aglomerației, biroul electoral al secției de votare stabilește un traseu pentru alegători, începând de la intrare, spre mesele la care se eliberează buletinele, apoi spre cabinele de vot secret și urnele de vot.

Secția de votare trebuie să fie amenajată astfel încât să permită membrilor biroului electoral al secției de votare și altor persoane autorizate să asiste la operațiile electorale, să supravegheze, în mod continuu, toate aspectele procesului de votare, inclusiv identificarea alegătorului, înmânarea buletinelor și introducerea lor în urnele de vot, numărarea voturilor și întocmirea proceselor-verbale.

În timpul rezervat votării se interzice de a închide localul de votare și de a suspenda votarea, cu excepția cazurilor de dezordine în masă, de calamități naturale, de alte circumstanțe neprevăzute, care îi pun pe alegători în pericol sau fac imposibilă efectuarea alegerilor. În aceste cazuri, președintele biroului electoral al secției de votare poate suspenda votarea pentru cel mult 2 ore, timp în care va aduce localul secției de votare în starea corespunzătoare sau va găsi un alt local, înștiințând despre acest fapt alegătorii. Persoanele care au dreptul să asiste la votare nu pot fi obligate să părăsească localul secției de votare în timpul suspendării votării.

Răspunderea pentru asigurarea în ziua alegerilor a ordinii în localul de votare și pe teritoriul din preajmă, în rază de 100 de metri de la localul votării, o poartă președintele biroului electoral al secției de votare împreună cu reprezentantul comisariatului de poliție. Deciziile luate în acest scop sunt executorii pentru toți.

Este strict interzis a intra în localul de votare cu arme de foc sau cu arme albe. Reprezentantul forțelor de ordine poate intra în secția de votare numai în cazul când este invitat de președintele biroului electoral să ajute la restabilirea ordinii de drept.

Buletinele de vot se păstrează într-un loc sigur din interiorul secției de votare, în pachete legate a câte 100 de bucăți, și se distribuie de către președintele biroului electoral al secției de votare, membrilor biroului electoral pentru a fi eliberate alegătorilor în măsura necesității.

La momentul legitimării alegătorului, după înmânarea buletinului de vot, se face mențiunea cu privire la faptul participării acestuia la votare prin intermediul sistemului electronic - modulul "Registrul electronic al alegătorilor", parte componentă a Sistemului Informațional Integrat "Alegeri".

Fiecare alegător votează personal. Votarea în locul altor persoane nu se admite. Membrul biroului electoral al secției de votare înmânează alegătorului buletinul de vot, conform listei electorale, numai la prezentarea buletinului de identitate cu fișă de însoțire, în care se indică domiciliul sau reședința alegătorului pe teritoriul secției de votare respective. La primirea buletinului, alegătorul semnează în lista electorală în dreptul numelui.

Alegătorii din raza secției de votare care nu sunt înscrși în listele electorale se înscriu într-o listă suplimentară la prezentarea documentului ce atestă domicilierea lor în perimetrul secției de votare în cauză. În aceeași listă suplimentară, se înscriu și alegătorii care au venit la secția de votare cu certificatul pentru drept de vot. Certificatul pentru dreptul de vot rămâne la biroul electoral și se anexează la lista suplimentară.

Președintele și membrii biroului electoral al secției de votare votează în secția unde își desfășoară activitatea după înscrierea lor în lista suplimentară în baza certificatului pentru drept de vot.

Buletinul de vot se completează de către alegător numai în cabina pentru vot secret. Alegătorul care nu este în stare să completeze de sine stătător buletinul are dreptul să invite în cabină o altă persoană, cu excepția membrilor biroului electoral, membrilor reprezentanți ai concurenților electorali și a persoanelor autorizate să asiste la operațiile electorale. Aceste cazuri vor fi consemnate aparte în raportul biroului electoral al secției de votare.

Până la introducerea de către alegător a buletinului în urna de vot, unul dintre membrii biroului electoral al secției de votare, care se află permanent lângă urnă, va aplica pe versoul buletinului de vot ștampila specială a biroului electoral al secției de votare.

Dacă alegătorul a completat greșit buletinul, la cererea lui, biroul electoral al secției de votare anulează acest buletin și îi eliberează imediat, o singură dată, un nou buletin de vot. Acest caz va fi menționat

în procesul-verbal cu privire la votare și în lista electorală.

În cazul în care alegătorul, din motive de sănătate sau din alte motive temeinice, nu poate veni în localul de votare, biroul electoral al secției de votare desemnează, la cererea orală sau scrisă a acestuia, cel puțin doi membri ai biroului electoral care se deplasează cu o urnă de vot mobilă și cu materialul necesar votării la locul unde se află alegătorul pentru ca acesta să voteze. Votarea la locul aflării alegătorului se efectuează conform listei de alegători, întocmite de biroul electoral al secției de votare în baza cererilor acestora. Persoanele neînscrise într-o asemenea listă nu pot vota la locul aflării. În lista electorală, în dreptul numelui persoanei respective se face mențiunea "Votat la locul aflării".

Pentru a evita sustragerea membrilor biroului electoral al secției de votare de la obligațiile sale, deplasarea la domiciliul alegătorilor poate fi efectuată în ultimele ore ale timpului de votare, dar nu mai târziu de ora 20.00. Totodată urna de vot mobilă trebuie să fie restituită la secția de votare până la ora 21.00.

Persoanele deținute pe baza unui mandat de arestare până la pronunțarea sentinței judecătorești, persoanele condamnate la privațiune de libertate a căror sentință nu este definitivă și cele care execută o sancțiune contravențională sub formă de arest votează la locul aflării în conformitate cu punctul 72 al *Regulamentului cu privire la activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare* aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.396 din 14 decembrie 2006.

În cazul în care președintele biroului electoral al secției de votare autorizează scoaterea din localul secției de votare a unei urne de vot mobile, faptul acesta, precum și lista de alegători care au solicitat votarea la locul aflării sunt aduse la cunoștința persoanelor autorizate să asiste la operațiunile electorale, oferindu-li-se acestora posibilitatea de a însoți urna de vot mobilă cu folosirea, în caz de necesitate, a mijloacelor de transport de folosință proprie.

Președintele biroului electoral al secției de votare duce evidența evenimentelor importante ce au avut loc în timpul votării și pe parcursul numărării voturilor. La cererea membrilor biroului electoral sau a persoanelor autorizate să asiste la operațiunile electorale, sau a oricărui alegător, președintele notează comentariile și obiecțiile expuse de aceștia în privința procedurii votării într-un act care se anexează la

proceșele-verbale ale biroului electoral al secției de votare.¹

4.1.3 Nereguli și fraude electorale. Pe parcursul desfășurării alegerilor în Republica Moldova au fost semnalate următoarele nereguli și fraude electorale:

- Se aflau materiale de publicitate electorală în interiorul sau în preajma secției de votare;
- Observatorii au purtat insigne cu semnele electorale ale partidelor (aveau ziare care reprezentau partidul în cauză);
- Alegătorii au votat fără a prezenta actele de identitate;
- Au fost observate mai multe persoane în cabina de vot secret;
- În incinta secției de votare timp îndelungat s-au aflat candidații în consiliul local, primar, consiliul raional;
- În secția de votare se vindeau băuturi alcoolice;
- Urna mobilă s-a întors la sediu după închiderea secției de votare;
- S-au depistat cazuri de intimidare și influențare a alegătorilor (de către membri biroului electoral sau de către observatori, s-a făcut agitație, unii alegători îi îndemnau pe ceilalți, chiar pe cei care aveau nevoie de ajutor să aleagă un anumit candidat);
- La numărarea buletinelor au fost depistate diferențe între numărul buletinelor de vot primite și cele ieșite;
- Procesul electoral a fost întrerupt;
- S-au introdus buletine fără ștampila de control a secției de votare;
- A fost deconectată energia electrică;
- Observatorilor nu li s-a permis să intre în secția de votare să asiste la sigilarea urnei înainte de orele 7:00;
- Președintele secției de votare a luat cu sine listele alegătorilor când a plecat cu urna mobilă;
- În cabinele de votare au lipsit ștampilele „VOTAT” la ora deschiderii secției de votare;
- Secția de votare n-a fost organizată conform standardelor (localul prea mic, nerespectarea ordinii logice a traseului electoratului, număr insuficient de accesorii pentru desfășurarea normală a votării);
- S-au eliberat mai multe buletine de vot unei persoane;
- Membrii biroului electoral au intrat cu bătrânii în cabina de vot (președintele comisiei);

¹ *Regulamentul cu privire la activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.396 din 14 decembrie 2006 // Monitorul Oficial nr.10-13/54 din 26.01.2007*

- S-au adus mai puține buletine de vot decât numărul persoanelor înscrise în listele electorale;
- Comisariatul de poliție nu a anunțat membrii biroului electoral despre numărul de persoane aflate în detenție preventivă (reținute);
- Nu au fost prezenți toți membrii biroului electoral;
- Alegătorii nu erau informați despre procedura de votare și nu cunoșteau concurenții electorali;
- Secția de votare s-a deschis mai târziu de ora 7:00;
- Alegătorii au fost incluși în listele a două secții de votare.¹

Este foarte important ca funcționarii electorali, reprezentanții concurenților electorali și observatorii alegerilor să cunoască experiența negativă acumulată pentru a putea interveni adecvat dacă faptele enumerate se vor repeta.

4.2 Statutul observatorilor

4.2.1 Generalități. Observatori sînt persoanele autorizate în modul stabilit, care pot reprezenta organizații sau instituții interne sau internaționale și care au misiunea de a urmări modul de organizare și desfășurare a alegerilor. Observatorilor acreditați le este garantat accesul liber și nestingherit la orice operațiuni electorale.

Observatorii pot fi:

naționali – reprezentanți ai concurenților electorali, instituțiilor și organizațiilor interne, care au ca obiectiv principal de activitate conform statului lor apărarea drepturilor omului sau a valorilor democratice și sînt considerați de Comisia Electorală Centrală sau, în cazul unor asociații regionale, de către consiliul electoral de circumscripție capabili să exercite funcții civice în alegeri;

internaționali – reprezentanți ai organizațiilor internaționale, guvernelor statelor străine și organizațiilor non-guvernamentale din străinătate, care sînt invitați de către Comisia Electorală Centrală în calitate de experți internaționali în domeniul electoral.

În activitatea lor, observatorii se călăuzesc de Constituția Republicii Moldova, de Codul electoral, de *Regulamentul privind statutul observatorilor și procedura de acreditare a acestora* aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 332 din 24 octombrie 2006, de alte acte normative în domeniu, precum și de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte.

¹ Strutzescu P., Brighidin A. Ghid practic pentru observatorii naționali la alegeri.- Chișinău, 2005, p.73-74.

Statutul observatorilor și procedura de acreditare a observatorilor sînt determinate de Codul electoral, de *Regulamentul privind statutul observatorilor și procedura de acreditare a acestora* aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 332 din 24 octombrie 2006 și de alte acte normative în vigoare.

Pentru exercitarea eficientă a atribuțiilor stabilite, observatorii sînt asigurați material și financiar de către părțile ce i-au înaintat pentru acreditare sau din cont propriu.

4.2.2 Procedura de acreditare a observatorilor. Comisia Electorală Centrală acreditează observatori naționali și internaționali pe lângă Comisia Electorală Centrală, în consiliile electorale de circumscripție, în secțiile de votare. Consiliul electoral de circumscripție acreditează, la cererea concurenților electorali, câte un observator național în secțiile de votare din circumscripția respectivă.

Cererile privind acreditarea observatorilor naționali se depun la sediul Comisiei Electorale Centrale pentru acreditare în consiliile electorale de circumscripție, în secțiile de votare pe teritoriul Republicii Moldova și la sediul consiliilor electorale de circumscripție pentru acreditare în secțiile de votare din circumscripțiile respective.

Termenul-limită de depunere a cererilor privind acreditarea în calitate de observator este de 5 zile până la ziua alegerilor.

Organul electoral în termen de 5 zile, dar nu mai târziu de ziua imediat anterioară alegerilor adoptă, ca regulă în prezența solicitantului sau a reprezentantului său, o hotărâre prin care acreditează sau respinge candidatura persoanei propuse pentru observarea alegerilor. În cazul respingerii candidaturii înaintate, organul electoral este obligat să aducă la cunoștința părții ce a înaintat candidatura motivele deciziei sale. Hotărârea prin care a fost respinsă acreditarea poate fi atacată în termenele și ordinea stabilită de legislația în vigoare.

Exercitarea atribuțiilor de observator începe din momentul acreditării și expiră în ziua imediat următoare zilei în care rezultatele finale ale alegerilor sînt confirmate de către organele competente.

Organul electoral eliberează observatorilor naționali și internaționali acreditați ecusoane conform modelului stabilit de către Comisia Electorală Centrală. Ecusoanele se poartă la piept în partea stângă și sînt valabile doar la prezentarea actului de identitate.

4.2.3 Drepturile și obligațiile observatorilor. Potrivit cu normele legislației electorale în vigoare, observatorii au următoarele drepturi:

- a) să asiste, fără a se implica în proces, la toate ședințele organelor electorale, la controlul, sigilarea și deschiderea urnelor de vot, la numărarea și totalizarea voturilor, la operațiile legate de listele electorale, buletinele de vot, certificatele pentru drept de vot, la întocmirea proceselor-verbale de totalizare a rezultatelor alegerilor;
- b) să informeze președintele organului electoral despre neregulile observate în procesul alegerilor;
- c) să obțină copii de pe procesele-verbale ale organului electoral;
- d) să asiste, fără a se implica în proces, la întâlnirile concurenților electorali cu alegătorii;
- e) în urma coordonării cu președintele organului electoral, să efectueze înregistrări video și audio, să fotografieze derularea procesului electoral;
- f) în caz de necesitate să fie însoțit de interpret, care nu va interveni în procesul electoral sau în alte acțiuni electorale realizate de organele electorale;
- g) să întreprindă alte acțiuni care nu contravin *Codului electoral, Regulamentului privind statutul observatorilor și procedura de acreditare a acestora* aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 332 din 24 octombrie 2006¹, legislației în vigoare.

Observatorii sînt obligați:

- a) să fie imparțiali în exercitarea obligațiilor și să nu-și exprime părerile personale sau preferințele vizavi de anumiți concurenți electorali sau privind unele probleme ce apar în procesul alegerilor;
- b) să-și îndeplinească obligațiile într-o manieră corectă, să nu intervină în procesul alegerilor, în procedurile din ziua alegerilor sau în numărarea voturilor;
- c) să poarte ecusonul eliberat de organul electoral și, la solicitarea tuturor persoanelor interesate, să se legitimeze și să confirme că persoana care îl însoțește este interpret, ultimul urmând să prezinte actul de identitate;
- d) să nu poarte la vedere simboluri ce aparțin concurenților electorali, inclusiv obiecte sau vestimentație de o anumită culoare ce identifică concurentul electoral;
- e) să nu dea instrucțiuni sau să întreprindă acțiuni contrare deciziilor

¹ Monitorul Oficial nr. 168-169/571 din 27.10.2006

- organelor electorale;
- f) să completeze formularul statistic privind secția de votare pe care au supravegheat-o;
 - g) să se abțină să facă orice fel de comentarii în public, inclusiv în prezența reprezentanților mass-media sau unor alte persoane interesate, până la încheierea secțiilor de votare despre observările pe care le-au efectuat;
 - h) să cunoască și să respecte legislația în vigoare a Republicii Moldova și prevederile *Regulamentului privind statutul observatorilor și procedura de acreditare a acestora* aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 332 din 24 octombrie 2006.¹

4.2.4 Răspunderea observatorilor. În cazul încălcării de către observator a normelor electorale în vigoare, organul electoral care a acreditat observatorul este în drept să anuleze acreditarea prin adoptarea unei hotărâri.

Orice acțiune de propagandă pentru sau împotriva unui partid politic, altă organizație social-politică, bloc electoral sau candidat independent sau încercarea de a influența opțiunea alegătorului, precum și încălcarea în orice mod a drepturilor și obligațiilor observatorului și a normelor electorale în vigoare atrage după sine anularea acreditării observatorului de către organul electoral care a acreditat observatorul.

În cazul în care observatorii se fac vinovați de încălcarea normelor electorale în ziua votării, ei sînt îndepărtați imediat din localul secției de votare, la indicația președintelui organului electoral, fapt care este documentat printr-un proces-verbal semnat de către acesta.

Hotărârea de anulare a acreditării în calitate de observator poate fi contestată în termenele și ordinea stabilită de legislația în vigoare.

¹ *Regulamentul privind statutul observatorilor și procedura de acreditare a acestora* aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 332 din 24 octombrie 2006 // *Monitorul Oficial* nr.168-169/571 din 27.10.2006

4.3 Comportamentul electoral

Dreptul de vot este unul dintre drepturile politice fundamentale ale cetățeanului. Termenul de vot are mai multe semnificații. El desemnează:

- operația prin care membrii unei colectivități își dau acordul (se procedează la vot conform unor reguli în vigoare);
- opinia sau alegerea exprimată în cursul acestei operațiuni (pro sau contra);
- actul prin care se exprimă această opinie (votul la alegeri, votarea unei legi).

Operațiunea votării reprezintă un comportament cu un dublu sens: individual și social. El nu relevă numai o serie de decizii proprii fiecărui alegător ci și apartenențe ale acestuia la identități sociale care îi influențează propria alegere.

4.3.1 Modele de analiză a comportamentului electoral

♦ **Modelele ecologice.** Aceste analize au în comun insistența asupra relațiilor care există între comportamentele alegătorilor și caracteristicile mediului lor geografic și social.

a. *Teritoriul și istoria.* Comportamentele electorale sunt definite de condițiile naturale, memoria colectivă și tradițiile istorice.

b. *Apartenența la identități sociale.* Alte analize ecologice țin să pună în relație comportamentele alegătorilor și apartenența lor la anumite categorii sociale. Votul ar releva astfel variabile socio-demografice (vârstă, sex, loc de rezidență), socio-culturale (nivel de instruire, afiliație religioasă) sau socio-economice (profesie, venit, posesia unui patrimoniu).

Analizele ecologice sunt preocupate mai mult de electoratul colectiv decât de cetățeanul luat în individualitatea sa, riscând astfel să impună imaginea unui alegător-prizonier al caracteristicilor sale sociale.

♦ **Modelele consumatoriste.** Analizele consumatoriste tind spre reabilitarea strategiilor individuale ale electoratului, transformându-l într-un actor rațional și calculat al alegerilor sale.

a. *Alegătorul consumator.* Prin analogie cu piața economică, alegerea ar constitui un fel de piață politică în interiorul căreia electoratul ar căuta să-și optimizeze votul printr-o mai bună informare, o comparație a programelor și promisiunilor, care constituie ceea ce se numește „oferta electorală”. Devenit calculat și strateg, alegătorul ar face dovada unei mai mari înclinații spre a judeca singur costurile și avantajele unei politici date.

b. Alegătorul rațional. În democrațiile contemporane procesul electoral este determinat de o instabilitate a comportamentelor electorale de la o perioadă electorală la alta. Această mobilitate se datorează individualizării unui nou alegător, mai instruit, mai independent, mai emancipat de vechile fidelități ideologice, autonom în motivațiile sale personale.

4.3.2 Determinanții sociali ai votului. Știința politică se străduie să îmbine datele electorale cu variabilele sociologice care ar avea o valoare predictivă, adică pe acelea care ar permite previziunea comportamentului probabil al alegătorilor.

♦ **Variabilele socio-demografice.**

a. Sexul. Comportamentul electoral al femeilor s-a caracterizat mult timp printr-un puternic absentism și un vot mai conservator decât cel al bărbaților. Dar în societatea contemporană, odată cu răspândirea valorilor feministe, intrarea masivă a femeilor la facultăți, apoi pe piața muncii, detașarea de practicile religioase au determinat micșorarea conservatorismului lor.

b. Vârsta. Este o noțiune complexă care trimite simultan la un moment fiziologic, la o situație socială (căsătorit, pensionat, ș.a.) la apartenența la o generație marcată de un eveniment istoric.

♦ **Variabilele socio-economice**

a. Diferența independenți /salariați. Acest clivaj opune pe cei care lucrează pe cont propriu și care votează majoritatea cu dreapta, salariaților supuși unui patron, care aleg în majoritate stânga. Această opoziție nu se explică prin eventualele diferențe de venituri, ci prin divergențele de ordin cultural și ideologic: pe de o parte, apărarea inițiativei individuale, a proprietății private, pe de alta, valorile sociale, fondate pe acțiunea colectivă.

b. Votul muncitoresc. La sfârșitul sec. XIX și în prima jumătate a sec. XX mișcările socialiste și comuniste încadrau politic proletariatul urban. Însă crizele economice și sociale, prăbușirea vechiului ansamblu industrial (mine, siderurgie), decepțiile politice, declinul sentimentului de clasă au distrus legătura între muncitori și votul de stânga.

♦ **Variabilele socio-culturale**

a. Patrimoniul. Posesia unui anumit patrimoniu influențează comportamentele noastre electorale mai puțin din punct de vedere cantitativ și mai mult prin compoziția sa (varietatea bunurilor ce compun acest patrimoniu). Diversificarea patrimonială mai mică sau mai mare ar reflecta prezența sau absența unei strategii și a unei ideologii de

acumulare construită în jurul valorilor de moștenire, familie și merit, favorabile votului conservator.

b. Religia. Practica religioasă rămâne variabila cea mai predictivă. De exemplu, identificarea cu valorile și credințele întreținute de religie orientează votul într-un sens conservator. Iar indivizii care se declară „fără religie” votează pentru partidele de stânga.

4.3.3 Adaptarea la oferta electorală. A vota nu este o practică total autonomă, ci un comportament sub constrângere care trebuie să țină seama de diverse elemente ce determină configurația politică a scrutinului. Ne referim la factorii care nu mai sunt legați de alegători, ci de însuși modalitatea de realizare a scrutinului.

♦ **Modalitățile juridice ale scrutinului**

a. Natura consultării electorale. Alegerile nu sunt identice. Criteriile de alegere în cadrul scrutinului național diferă de cele preferate în alegerile locale.

b. Modul scrutinului. Fiecare alegere se supune unor tipuri de scrutin diferite care influențează comportamentul alegătorilor. Astfel, reprezentarea proporțională încurajează dispersarea voturilor către noi partide în timp ce, dimpotrivă, scrutinul majoritar tinde să favorizeze reflexele „votului util” asupra candidaților care au cele mai multe șanse să fie aleși.

♦ **Constrângerile ofertei electorale**

a. Configurația politică. De la o campanie electorală la alta, etichetele „de dreapta” și „de stânga” acoperă realități adesea diferite. Unele partide dispar, altele apar; se creează și se desfac alianțe. De asemenea, candidații nu au toți aceeași popularitate, nu susțin aceleași valori, nu dispun de un capital identic de simpatie. Acești diferiți factori influențează opțiunea alegătorului.

b. Ierarhia mizelor. Fiecare campanie electorală se axează pe mize. Opțiunea electorală este determinată de aptitudinea unei formații politice de a sesiza preocupările considerate prioritare de către alegători. Pentru ca o preocupare socială să se transforme în miză electorală trebuie mai întâi ca alegătorii să-i acorde o reală importanță, ca opiniile lor să fie foarte clare și ca pozițiile partidelor asupra acestor preocupări să le fie, în sfârșit, perceptibile.

V. Totalizarea rezultatelor alegerilor locale

5.1 Numărarea voturilor

5.1.1 Procedura de numărare a voturilor. După expirarea timpului rezervat votării, la ora 21.00 președintele biroului electoral al secției de votare anunță încheierea votării și dispune închiderea secției de votare. După aceasta biroul electoral al secției de votare începe numărarea voturilor.

Din momentul închiderii secției de votare, biroul electoral al secției de votare rămâne în ședință pe parcursul numărării voturilor și întocmirii proceselor-verbale și a raportului biroului electoral. Membrii biroului electoral al secției de votare rămân la secția de votare și participă la operațiunile electorale, cu excepția cazurilor de incapacitate fizică sau altor circumstanțe extraordinare.

Înainte de deschiderea urnelor de vot toate ștampilele cu mențiunea "Votat" se adună, se numără și se transmit președintelui biroului electoral al secției de votare pentru păstrare. După aceasta toate buletinele de vot rămase neutilizate se numără și se anulează de către biroul electoral al secției de votare, aplicându-se pe ele ștampila cu mențiunea "Anulat", apoi se leagă separat și se sigilează.

Până la deschiderea urnelor de vot, membrii biroului electoral al secției de votare în prezența persoanelor autorizate să asiste la operațiunile electorale, verifică integritatea sigiliilor aplicate pe urnele de vot. În caz dacă sigiliile sunt deteriorate sau conțin particularități vădite care ar confirma posibilitatea deschiderii sau extragerii din urnă a buletinului de vot, se va întocmi un proces-verbal în acest sens, care se va anexa la procesul-verbal privind rezultatele numărării voturilor.

După verificarea sigiliilor de pe urnele de vot, președintele biroului electoral al secției de votare, în prezența membrilor biroului electoral și a persoanelor autorizate să asiste la operațiunile electorale, deschide urnele. Mai întâi se deschid urnele de vot mobile, se numără buletinele din ele, apoi se deschid celelalte urne.

În cazul în care se va constata că în urnele de vot mobile sunt mai multe buletine decât numărul alegătorilor care au solicitat votarea la locul aflării, se va întocmi un proces-verbal, iar toate buletinele din urna mobilă se vor considera nule. Dacă numărul de buletine din urnele de vot mobile coincide cu numărul de buletine ce au fost eliberate în acest scop, aceste buletine se vor aduna la buletinele din celelalte urne pentru a fi numărate voturile obținute de concurenții electorali.

Secția de votare se asigură cu mese suficiente pentru ca toate

buletinele extrase din urne să se numere într-un singur loc, în văzul tuturor membrilor biroului electoral al secției de votare și al celor prezenți. Pe mesele destinate numărării voturilor se aranjează fanioanele cu denumirea sau numele concurenților electorali. Urnele cu buletinele de vot se răstoarnă pe mesele unde se va efectua numărarea.

Numărarea voturilor acumulate de concurenții electorali se efectuează numai de către membrii biroului electoral al secției de votare cu drept de vot deliberativ.

Un membru al biroului electoral al secției de votare ia fiecare buletin, îl ridică în așa fel ca cei ce asistă la numărarea voturilor să-l poată vedea și îl demonstrează pe față și pe verso. Buletinul contabilizat se așează aparte în fața fanionului cu denumirea concurentului electoral pentru care s-a dat votul în cauză.

Înainte de numărarea propriu-zisă a voturilor obținute de concurenții electorali, biroul electoral al secției de votare stabilește numărul de buletine extrase din urnele de vot, precum și numărul alegătorilor cărora le-au fost eliberate buletine de vot în baza numărului de alegători din listele electorale și listele suplimentare, în dreptul numelui cărora figurează semnătura alegătorului.

Buletinele cu voturile exprimate pentru fiecare concurent electoral se numără și se leagă separat, iar rezultatele numărării, odată stabilite, se consemnează într-un formular special pentru numărarea voturilor și se transmit în organul electoral ierarhic superior.

Înainte de a înscrie în procesul-verbal numărul de voturi obținute de concurenții electorali, membrilor reprezentanți ai concurenților electorali și persoanelor autorizate să asiste la operațiile electorale li se dă posibilitatea de a verifica datele din formularul special pentru numărarea voturilor.

Biroul electoral al secției de votare nu include buletinele nevalabile în numărul total de voturi valabil exprimate. Se declară nevalabile buletinele:

- a) care nu au aplicată pe ele ștampila de control a biroului electoral al secției de votare;
- b) de alt model decât cel stabilit;
- c) în care a fost aplicată ștampila cu inscripția "Votat" în mai multe patrulete;
- d) în care nu a fost aplicată ștampila cu inscripția "Votat" în nici un cerc din nici un patrulete;

- e) în care alegătorii au înscris denumiri sau nume suplimentare ale concurenților electorali;
- f) care au fost deformate sau mâzgălite astfel încât nu este clară opțiunea alegătorului.¹

Buletinul de vot nu poate fi declarat nevalabil doar din cauza că alegătorul a aplicat ștampila cu inscripția "Votat" de mai multe ori într-un singur patruleter sau din cauza că ștampila a fost aplicată în afara cercului din patruleter sau pe semnul ori simbolul concurentului electoral, în cazul când opțiunea alegătorului este clară.

Președintele biroului electoral al secției de votare oferă tuturor membrilor biroului electoral și persoanelor autorizate să asiste la operațiunile electorale posibilitatea de a examina buletinul de vot care urmează a fi declarat nevalabil.

Dacă membrii biroului electoral al secției de votare au îndoieli în privința valabilității buletinului de vot, problema se soluționează prin vot, iar rezultatul votării se consemnează în procesul-verbal al ședinței biroului electoral.

Datele preliminare ale rezultatelor numărării și totalizării voturilor se introduc în formularul special "Numărul de voturi acumulate de concurenții electorali", conținutul căruia se transmite imediat prin telefon consiliului electoral de circumscripție. Modelul formularului special se stabilește de Comisia Electorală Centrală.

Formularul se întocmește după ce membrii biroului electoral al secției de votare vor număra și lega separat buletinele cu voturi valabil exprimate pentru fiecare concurent electoral. În formular se indică numărul voturilor valabil exprimate pentru fiecare concurent electoral, precum și numărul total de voturi valabil exprimate.

Suma buletinelor cu voturi valabil exprimate pentru fiecare concurent electoral și a buletinelor nevalabile trebuie să fie egală cu numărul buletinelor extrase din urnele de vot.

Formularul special pentru numărarea voturilor se semnează de către președintele și secretarul biroului electoral al secției de votare. După verificarea datelor din formular ele se vor consemna în procesele-verbale privind rezultatele numărării voturilor.

Formularele speciale se păstrează în secțiile de votare până la confirmarea rezultatelor votării, după aceea se vor nimici.

¹ Pct.92 al *Regulamentului cu privire la activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare* aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.396 din 14 decembrie 2006 // *Monitorul Oficial nr.10-13/54 din 26.01.2007*

În caz de necesitate la examinarea contestațiilor formularele se vor transmite organelor electorale ierarhic superioare sau instanțelor judecătorești.

După transmiterea datelor preliminare, biroul electoral al secției de votare examinează în ședință rezultatele numărării voturilor și întocmește procesul-verbal, care este semnat de președinte, vicepreședinte, secretar și ceilalți membri ai biroului electoral. Absența semnăturii unor membri ai biroului electoral al secției de votare nu influențează asupra valabilității procesului-verbal. Motivele absenței semnăturilor se menționează în raportul biroului electoral.

Modelul procesului-verbal cu privire la rezultatele numărării voturilor se stabilește de către Comisia Electorală Centrală și cuprinde:

- a) numărul de alegători incluși în listele electorale;
- b) numărul de alegători incluși în listele suplimentare;
- c) numărul de alegători care au primit buletine de vot;
- d) numărul de alegători care au participat la votare;
- e) cifra ce reflectă diferența dintre numărul buletinelor de vot primite de alegători și numărul alegătorilor care au participat la votare;
- f) numărul buletinelor de vot declarate nevalabile;
- g) numărul de voturi valabil exprimate pentru fiecare concurent electoral (pentru fiecare opțiune privind întrebările supuse referendumului);
- h) numărul total de voturi valabil exprimate;
- i) numărul buletinelor de vot primite de biroul electoral al secției de votare;
- j) numărul buletinelor de vot neutilizate și anulate.

Numărul de alegători la secția de votare se va stabili în temeiul listelor electorale de bază și al celor suplimentare. Numărul de alegători care s-au prezentat la urnele de vot se va stabili după listele electorale de bază și cele suplimentare.

Numărul total de voturi valabil exprimate se stabilește în baza buletinelor de vot valabile care va coincide cu numărul de voturi valabil exprimate pentru fiecare concurent electoral.

Numărul de voturi nevalabile se stabilește în baza buletinelor de vot declarate nevalabile, în conformitate cu prevederile pct.92 din *Regulamentul cu privire la activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare* aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.396 din 14 decembrie 2006.¹ Numărul de alegători care au primit buletine de

¹ Monitorul Oficial nr.10-13/54 din 26.01.2007

vot, de regulă, trebuie să corespundă cu numărul total de voturi valabil exprimate și numărul buletinelor de vot declarate nevalabile. Dacă acest număr nu corespunde, înseamnă că buletinul de vot nu a fost introdus în urnă sau în urnă s-au introdus mai multe buletine.

Numărul de buletine de vot declarate nevalabile și cele valabile, precum și cele rămase neutilizate și anulate trebuie să corespundă numărului de buletine de vot permise, conform actului de primire a buletinelor de către biroul electoral al secției de votare.

Procesul-verbal privind rezultatele numărării voturilor se întocmește, în mai multe exemplare, în prezența membrilor biroului electoral al secției de votare, reprezentanților concurenților electorali și a altor persoane autorizate. Un exemplar al procesului-verbal se păstrează la biroul electoral al secției de votare, un exemplar se prezintă consiliului electoral de circumscripție, un exemplar se afișează imediat la intrarea în secția de votare, iar celelalte, în mod obligatoriu, se înmânează reprezentanților concurenților electorali și observatorilor.

Președintele biroului electoral al secției de votare pregătește raportul biroului electoral al secției de votare pe baza evidenței ținute în scris a activităților desfășurate de birou în perioada electorală. Raportul va conține o expunere succintă a cererilor și contestațiilor privitoare la acțiunile biroului electoral al secției de votare și a hotărârilor adoptate de birou în baza acestora. Președintele semnează raportul și oferă celorlalți membri ai biroului electoral al secției de votare posibilitatea de a-și expune în scris comentariile și completările la raport și de a-l semna. Cererile și contestațiile se vor anexa la raport. Modelul raportului biroului electoral al secției de votare se stabilește de Comisia Electorală Centrală.

Președintele biroului electoral al secției de votare transmite consiliului electoral de circumscripție cât de curând posibil, dar nu mai târziu de 18 ore după anunțarea închiderii secțiilor de votare, buletinele cu voturile valabil exprimate pentru fiecare concurent electoral aparte, procesul-verbal, raportul, buletinele nevalabile, anulate sau contestate, cererile și contestațiile, toate fiind sigilate într-o cutie (pachet). Transportarea cutiei (pachetului) sigilate va fi însoțită de paza poliției, de președinte și de cel puțin doi membri ai biroului electoral al secției de votare.

Ștampilele biroului electoral al secției de votare se închid într-o cutie (pachet), care se păstrează la secția de votare. După încheierea alegerilor, ștampilele se remit consiliilor electorale de circumscripție.

Președintele biroului electoral al secției de votare asigură prin actul

de predare-primire transmiterea cabinelor, urnelor de vot și celorlalte materiale autorității publice locale pentru păstrare permanentă.

Modul de transmitere a datelor privind desfășurarea scrutinului este prevăzut în *Instrucțiunea privind procesul de transmitere și colectare a informațiilor electorale la organizarea și desfășurarea alegerilor parlamentare și locale generale*, aprobată prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.387 din 12 decembrie 2006.

5.1.2 Totalizarea rezultatelor votării de către consiliul electoral de circumscripție. După primirea proceselor-verbale și raporturilor birourilor electorale ale secțiilor de votare în care sînt indicate rezultatele numărării voturilor din secțiile de votare, consiliul electoral de circumscripție stabilește mai întâi numărul de alegători care au participat la alegeri și comunică imediat această cifră Comisiei Electorale Centrale. În cazul în care, la alegerile din întreaga circumscripție, a participat un număr de alegători mai mic decât numărul cerut pentru declararea alegerilor valabile în circumscripția respectivă, consiliul de circumscripție înștiințează Comisia Electorală Centrală despre acest fapt.

În baza proceselor-verbale ale birourilor electorale ale secțiilor de votare privind rezultatele numărării voturilor, consiliul electoral de circumscripție stabilește pe întreaga circumscripție:

- a) numărul de alegători incluși în listele electorale;
- b) numărul de alegători incluși în listele suplimentare;
- c) numărul de alegători care au primit buletine de vot;
- d) numărul de alegători care au participat la votare;
- e) cifra ce reflectă diferența dintre numărul buletinelor de vot primite de alegători și numărul alegătorilor care au participat la votare;
- f) numărul buletinelor de vot declarate nevalabile;
- g) numărul de voturi valabil exprimate pentru fiecare concurent electoral (pentru fiecare opțiune privind întrebările supuse referendumului);
- h) numărul total de voturi valabil exprimate;
- i) numărul buletinelor de vot primite de consiliul electoral de circumscripție;
- j) numărul de buletine neutilizate și anulate.

Corectitudinea întocmirii procesului-verbal se verifică după următoarele formule:

$$c \leq a + b; c \geq d; e = c - d; d = f + h; h = g_1 + g_2 + g_3 + \dots g_n; i = c + j.$$

Consiliul electoral de circumscripție atribuie mandatele de consilier

pentru consiliile raionale, orășenești (municipale), de sector și satești (comunale). Procedura de atribuire a mandatelor este prevăzută în Instrucțiunea cu privire la atribuirea mandatelor de consilier în consiliile raionale, orășenești (municipale), de sector și satești (comunale), aprobată prin Hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.384 din 12 decembrie 2006.

Consiliul electoral de circumscripție consemnează rezultatele totalizării voturilor pe întreaga circumscripție într-un proces-verbal, semnat de toți membrii consiliului, care au posibilitatea să facă comentarii în scris la procesul-verbal.

Copiile procesului-verbal cu privire la totalizarea rezultatelor alegerilor se înmânează reprezentanților concurenților electorali și observatorilor, la solicitarea acestora.

Consiliul electoral de circumscripție prezintă procesul-verbal cu privire la totalizarea rezultatelor alegerilor pe circumscripție Comisiei Electorale Centrale în termen de 48 de ore după închiderea secțiilor de votare. O dată cu prezentarea procesului-verbal Comisiei Electorale Centrale, consiliul electoral de circumscripție afișează, la intrarea în sediul său, o informație detaliată privind rezultatele alegerilor pe circumscripție.¹

5.2 Atribuirea mandatelor

5.2.1 Procedura de atribuire a mandatelor. Potrivit prevederilor art.133 din *Codul electoral* și a *Instrucțiunii cu privire la atribuirea mandatelor de consilier în consiliile raionale, orășenești (municipale), de sector și satești (comunale)* aprobată prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.384 din 12.12.2006, mandatele de consilier pentru consiliile raionale, orășenești (municipale), de sector, satești (comunale) se atribuie de către consiliile electorale de circumscripție respective.²

Atribuirea mandatelor de consilier partidelor, altor organizații social-politice, blocurilor electorale se efectuează prin împărțirea succesivă a numărului de voturi valabil exprimate pentru fiecare partid, altă organizație social-politică, bloc electoral la 1, 2, 3, 4, ... etc. până la cifra care corespunde numărului de mandate stabilit pentru circumscripția electorală respectivă.

¹ *Regulamentul privind activitatea consiliului electoral de circumscripție* aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr.395 din 14 decembrie 2006 // *Monitorul Oficial* nr.6-9/40 din 19.01.2007

² *Monitorul Oficial* 1-2/15, 05.01.2007

Numărul consilierilor, potrivit cu prevederile art.11 al *Legii privind administrația publică locală* nr.123-XV din 18.03.2003 (Redacție nouă), se stabilește în funcție de numărul de locuitori ai unității teritorial-administrative de la data de 1 ianuarie a anului în care au loc alegerile, conform datelor statistice (Vezi Anexa I).

Numărul de consilieri în Consiliul municipiului Chișinău se stabilește potrivit art.57 al aceleiași legi și este de 51 de consilieri.

Din rezultatele tuturor împărțirilor și din numărul de voturi valabil exprimate pentru candidații independenți se iau în descresștere atâtea numere câte mandate urmează să fie distribuite în circumscripția electorală. De câte numere din acest șir descrescător dispune partidul, altă organizație social-politică, blocul electoral atâtea mandate i se atribuie.

Candidatul independent este declarat ales dacă numărul de voturi valabil exprimate pentru el se încadrează în șirul descrescător.

Pentru a începe procedura de atribuire a mandatelor, consiliul electoral de circumscripție stabilește:

☞ numărul de mandate ce urmează a fi atribuite consiliului respectiv în conformitate cu art.15 din *Legea privind administrația publică locală nr.123-XV din 18 martie 2003*.¹ Numărul consilierilor se stabilește în funcție de numărul locuitorilor satului (comunei), sectorului, orașului (municipiului), raionului la 1 ianuarie a anului în care au loc alegerile, conform datelor statistice (Vezi: Anexa 1).

☞ rezultatele totale ale alegerilor locale din circumscripția electorală respectivă în condițiile art.56-59 din Codul electoral;

☞ valabilitatea alegerilor locale în circumscripția respectivă în conformitate cu art.136 din Codul electoral;

☞ șirul descrescător prin împărțirea succesivă a numărului de voturi valabil exprimate pentru fiecare partid, organizație social-politică, bloc electoral la 1, 2, 3, 4, ... n (n = numărul de consilieri ce urmează a fi aleși în circumscripția respectivă).

Exemplu:

☞ în circumscripția electorală sătească locuiesc 7030 de locuitori. În conformitate cu art.15 din *Legea privind administrația publică locală*, în consiliul sătesc trebuie aleși 17 consilieri;

☞ la alegeri au participat două partide (A și B), un bloc electoral (C) cu

¹ Monitorul Oficial nr.49-211 din 19.03.2003

listele lor de candidați și doi candidați independenți (D și E);

↳ după totalizarea rezultatelor votării de către consiliul electoral de circumscripție a fost stabilit numărul de voturi valabil exprimate (g) pentru fiecare concurent electoral: gA - 640; gB - 1214; gC - 1005; gD - 380; gE - 172;

↳ numărul total de voturi valabil exprimate:

$$h = gA + gB + gC + gD + gE = 3411.^1$$

Șirul descrescător de voturi valabil exprimate la alegerea consiliului sătesc

	B - 1214	C- 1005	A-640	D-380	E-172
1.	1214	1005	640	380	172
2.	607	502,5	320		
3.	404,67	335	213,33		
4.	303,50	251,25	160		
5.	242,8	201	128		
6.	202,33	167,5	106,28		
7.	173,42	143,57	91,43		
8.	151,75	125,63	80		
9.	134,88	111,67	71,11		
10.	121,4	100,5	64		
11.	110,36	91,36	58,18		
12.	101,16	83,75	53,33		
13.	93,38	77,30	49,23		
14.	86,71	71,85	45,71		
15.	80,93	67	42,66		
16.	75,87	62,81	40		
17.	71,41	59,11	37,64		

¹ Pct.5 al Instrucțiunii cu privire la atribuirea mandatelor de consilier în consiliile raionale, orașenești (municipale), de sector și sătești (comunale) aprobată prin hotărârea CEC nr.384 din 12.12.2006 // Monitorul Oficial, nr.1-2/15, 05.01.2007

La operația împărțirilor succesive se ține cont de toți concurenții electorali care au fost incluși în buletinul de vot și au acumulat voturi ale alegătorilor. Candidaților pentru funcția de consilier li se atribuie mandate în ordinea înscrierii acestora în liste, începând cu lista pentru care s-au exprimat cele mai multe voturi.

Dacă în buletinul de vot pentru alegerea consiliului au fost incluși numai candidați independenți, consiliul electoral de circumscripție întocmește lista candidaților cu numărul de voturi în descreștere obținut de aceștia, atribuind fiecăruia de pe listă câte un mandat până la epuizarea numărului de mandate.

În cazul în care ultimul mandat neatribuit are mai mulți pretendenți cu același număr de voturi, consiliul electoral de circumscripție îl atribuie prin tragerea la sorți, asupra cărui fapt întocmește un proces-verbal.

Tragerea la sorți se efectuează prin folosirea unor bilețele, conform numărului pretendenților, în unul din care se face inscripția “mandat”, celelalte rămân curate.

După aceasta se întocmește Lista valorilor șirului descrescător și se efectuează repartizarea mandatelor de consilier.

LISTA
valorilor şirului descrescător pentru repartizarea
mandatelor de consilier în consiliul sătesc

Nr.	Valoarea din şirul descrescător	Concurentul electoral	Nr. din listă
1.	1214	B	1
2.	1005	C	1
3.	640	A	1
4.	607	B	2
5.	502,5	C	2
6.	404,67	B	3
7.	380	D	c/i
8.	335	C	3
9.	320	A	2
10.	303,50	B	4
11.	251,25	C	4
12.	242,8	B	5
13.	213,33	A	3
14.	202,33	B	6
15.	201	C	5
16.	173,42	B	7
17.	172	E	c/i

REPARTIZAREA MANDATELOR:

- Partidul B - 7 mandate (nr. 1, 4, 6, 10, 12, 14, 16);
- Blocul electoral C - 5 mandate (nr. 2, 5, 8, 11, 15);
- Partidul A - 3 mandate (nr. 3, 9, 13);
- Candidatul independent D - 1 mandat (7);
- Candidatul independent E - 1 mandat (17).

În procesele-verbale ale consiliilor electorale de circumscripție se indică numele și prenumele consilierilor aleși în ordinea atribuirii mandatelor, denumirea partidului sau altei organizații social-politice, blocului electoral care i-a desemnat sau se face mențiunea “candidat independent”.

Dacă un partid, o altă organizație social-politică, un bloc electoral obține un număr de mandate superior celui de candidați incluși în listă, surplusul de numere din șirul descrescător al formațiunii respective se elimină, înlocuindu-se cu numerele în descresștere ale celorlalți concurenți electorali.

Candidații, care au fost incluși în listă, dar nu au fost aleși (nu li s-au atribuit mandate de consilier) sînt declarați candidați supleanți prin Hotărârea consiliului electoral de circumscripție conform art.133 alin.(9) din Codul electoral. Vor fi declarați candidați supleanți și candidații partidului, formațiunii social-politice, blocului electoral, precum și candidații independenți cărora, potrivit șirului descrescător nu li s-au atribuit mandate de consilier, dar au acumulat voturi ale alegătorilor.

La procesele-verbale ale consiliilor electorale de circumscripție se anexează:

1. Șirul descrescător de voturi valabil exprimate la alegerea consiliului respectiv;
2. Lista valorilor șirului descrescător pentru repartizarea mandatelor de consilier în consiliul respectiv;
3. Repartizarea mandatelor;
4. Listele candidaților la funcția de consilier ale concurenților electorali, care au fost incluși în buletinul de vot;
5. Consimțământul persoanei alese concomitent în funcția de primar și consilier de a fi validată în una din aceste funcții. Aceste documente împreună cu procesele-verbale ale birourilor electorale sînt prezentate instanțelor de judecată spre confirmarea legalității alegerilor și validarea mandatelor (art.135 din Codul electoral). Instanțele de judecată confirmă, de asemenea, și listele candidaților supleanți. Un alt set al acelorași documente va fi remis Comisiei

Electorale Centrale spre totalizarea rezultatelor alegerilor locale.

5.2.2 Incompatibilitățile mandatului alesului local. În cazul în care un candidat îndeplinește condițiile de eligibilitate și devine consilier, el trebuie să se supună și regulilor privitoare la incompatibilități, pentru exercitarea mandatului în consiliul local.

Conform art.7 alin. (1) din *Legea privind statutul alesului local* nr.768-XV din 02.02.2000¹, mandatul alesului local este incompatibil, cu:

- a) calitatea de deputat în Parlamentul Republicii Moldova sau membru al Guvernului;
- b) calitatea de funcționar public în cadrul direcțiilor teritoriale control administrativ ale Ministerului Administrației Publice Locale;
- c) calitatea de funcționar public în aparatul președintelui raionului respectiv, în direcțiile, secțiile și alte subdiviziuni din subordinea consiliului respectiv, în primărie;
- d) alte cazuri stabilite prin lege, inclusiv cele prevăzute la art.91 alin.(2) din *Legea privind administrația publică locală*;
- e) calitatea de consilier al unui consiliu de același nivel sau de consilier al consiliului de orice nivel din alte unități administrativ-teritoriale de nivelul al doilea.

Persoana care a obținut în alegeri calitatea de consilier și se află într-o stare de incompatibilitate poate opta între a fi consilier sau a-și păstra calitatea care îl face incompatibil cu exercitarea mandatului de consilier. În cazul în care consilierul nu renunță la funcția sau calitatea sa care îl face incompatibil cu exercitarea acestui mandat, el își poate pierde această calitate. Alesul local care se află în unul din cazurile de incompatibilitate va demisiona din funcția incompatibilă cu mandatul deținut sau își va depune mandatul în termen de 30 de zile de la apariția incompatibilității (art.8 alin.(1) din *Legea privind statutul alesului local*).

În cazul în care un consilier nu respectă prevederile privind încetarea incompatibilității, consiliul din care acesta face parte va decide, la ședința imediat următoare, ridicarea mandatului consilierului respectiv (art.8 alin.(2) din *Legea privind statutul alesului local*), iar în caz de neadoptare a deciziei în cauză, la inițiativa direcției teritoriale control administrativ a Ministerului Administrației Publice Locale, cazul va fi examinat de instanța de judecată.

¹ Monitorul Oficial 34/231, 24.03.2000

În cazul în care mandatul de consilier aparținând unui partid, altei organizații social-politice sau unui bloc electoral devine vacant înainte de termen, acest mandat se atribuie unuia din candidații supleanți ai formațiunii respective în ordinea includerii acestora în lista candidaților pentru alegerea consilierilor, confirmată prin Hotărârea instanței de judecată. Candidatul supleant poate refuza mandatul de consilier, depunând o declarație la Comisia Electorală Centrală.

În cazul în care lista candidaților supleanți ai unui partid, ai unei alte organizații social-politice sau ai unui bloc electoral s-a epuizat, vacanța mandatului se completează prin restabilirea șirului descrescător, excluzându-se concurentul electoral respectiv și incluzându-se numărul în descreștere al altui concurent electoral din șir.

În cazul în care mandatul de consilier deținut de un candidat independent devine vacant, vacanța se completează prin restabilirea șirului descrescător, excluzându-se numărul ce aparține candidatului respectiv și incluzându-se numărul următor din șir.

Dacă în buletinul de vot au fost incluși numai candidați independenți în cazul apariției unui mandat vacant, candidatul supleant primește mandatul de consilier în condițiile art.133 alin.(10) din Codul electoral.

Mandatele de consilier, conform art.133 alin.(12) din Codul electoral, se atribuie candidaților supleanți numai de către Comisia Electorală Centrală. Consilierul poate activa în consiliul respectiv numai în temeiul hotărârii Comisiei Electorale Centrale privind atribuirea mandatului de consilier al acestui consiliu.

Mandatele de consilier se atribuie de Comisia Electorală Centrală în baza următoarelor documente:

- a) decizia consiliului raional, orășenesc (municipal), de sector, sătesc (comunal) privind ridicarea înainte de termen a mandatului și declararea lui vacantă;
- b) declarația candidatului supleant privind consimțământul acestuia de a activa în calitate de consilier în consiliul respectiv;
- c) declarația candidatului supleant, căruia i se cuvine atribuirea mandatului de consilier, în cazul refuzării de către acesta a mandatului în consiliul respectiv;
- d) certificatul primăriei prin care se confirmă că candidatul supleant, căruia i se cuvine atribuirea mandatului de consilier, se află peste hotarele țării.¹

¹ Instrucțiunea cu privire la atribuirea mandatelor de consilier în consiliile raionale,

5.2.3 Alegerea primarului. Candidatul pentru funcția de primar se consideră ales dacă a întrunit mai mult de jumătate din voturile valabil exprimate ale alegătorilor care au participat la votare.

În cazul în care nici un candidat nu întrunește mai mult de jumătate din numărul de voturi valabil exprimate, în termen de 2 săptămâni se va proceda la al doilea tur de scrutin cu 2 candidați care au întrunit cel mai mare număr de voturi în primul tur de scrutin. Dacă mai mulți candidați au acumulat un număr egal de voturi, consiliul electoral de circumscripție efectuează tragerea la sorți, consemnând faptul respectiv într-un proces-verbal.

La al doilea tur de scrutin se consideră ales candidatul care a obținut cel mai mare număr de voturi, indiferent de numărul alegătorilor care au participat la alegeri. În caz de paritate de voturi, se consideră ales candidatul care a obținut cel mai mare număr de voturi în primul tur de scrutin. [CE, 134]

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ :

1. Codul electoral nr.1381-XIII din 21.11.97
2. Legea privind statutul alesului local nr.768-XIV din 02.02.2000
3. Legea privind administrația publică locală nr.123-XV din 18.03.2003 (Redacție nouă),
4. Codul european de conduită privind integritatea politică a reprezentanților aleși locali și regionali.-București,2001.
5. Hotărârea Comisiei Electorale Centrale cu privire la aprobarea Regulamentului privind activitatea consiliului electoral de circumscripție nr. 395 din 14.12.2006
6. Hotărârea Comisiei Electorale Centrale privind aprobarea Regulamentului cu privire la activitatea birourilor electorale ale secțiilor de votare nr. 396 din 14.12.2006
7. Hotărârea Comisiei Electorale Centrale cu privire la asigurarea de către autoritățile publice locale a mijloacelor necesare pentru pregătirea și desfășurarea alegerilor locale generale din anul 2007 nr. 374 din 28.11.2006
8. Hotărârea Comisiei Electorale Centrale privind aprobarea Regulamentului cu privire la activitatea membrilor reprezentanți ai concurenților electorali nr. 383 din 12.12.2006
9. Hotărârea Comisiei Electorale Centrale privind aprobarea Instrucțiunii cu privire la modul de întocmire, autentificare, depunere și verificare a listelor de subscripție nr. 385 din 12.12.2006
10. Hotărârea Comisiei Electorale Centrale Cu privire la aprobarea modelului Declarației privind veniturile și proprietățile persoanelor care candidează la alegerile locale generale din anul 2007 nr.431 din 13 februarie 2007
11. Hotărârea Comisiei Electorale Centrale Hotărâre cu privire la modificarea și completarea Regulamentului privind stabilirea ordinii de primire a documentelor prin tragere la sorți de la reprezentanții partidelor, altor organizații social-politice, blocurilor electorale și candidaților independenți pentru înregistrarea la organele electorale nr.173 din 21.03.2006
12. Hotărârea Comisiei Electorale Centrale privind aprobarea Regulamentului cu privire la activitatea persoanelor de încredere ale concurenților electorali nr. 382 din 12.12.2006
13. Hotărârea Comisiei Electorale Centrale privind aprobarea Instrucțiunii cu privire la atribuirea mandatelor de consilier
14. în consiliile raionale, orașenești (municipale), de sector și satești (comunale) nr. 384 din 12.12.2006
15. Hotărârea Comisiei Electorale Centrale cu privire la aprobarea Instrucțiunii privind evidența contabilă a cheltuielilor pentru organizarea

- și desfășurarea alegerilor nr. 397 din 14.12.2006
16. Hotărârea Comisiei Electorale Centrale cu privire la aprobarea Regulamentului privind statutul observatorilor și procedura de acreditare a acestora nr.332 din 24.10.2006
 17. Hotărârea Comisiei Electorale Centrale pentru aprobarea Regulamentului privind stabilirea ordinii de primire documentelor prin tragere la sorți de la reprezentanții partidelor, altor organizații social-politice, blocuri electorale Nr. 1337 din 04.10.2005
 18. Abraham D., Lăzăroiu S. Sondajele de opinie și alegerile. În: Sociologie Românească, nr. 4, 2001, p. 267-290
 19. Barbă L. Alegerile locale ca oglindă a reformei administrației publice locale. În: Vocea Civică, nr.5, 1999, p.7.
 20. Didencu V. Alegerile libere - element al democrației. În: Administrarea publică, nr. 1, 1998, p.21.
 21. Dumitraș T., Țurcan G. Cultura politică și transformările democratice din societate. În: Economica, nr.1, 2004, p.110-112.
 22. Ghid electoral.- Chișinău,1999.
 23. Ghid electoral.- Chișinău,2005.
 24. Guceac I. Drept electoral.- Chișinău,2005.
 25. Guceac I. Suveranitatea națională, dreptul de a alege și abstentionismul electoral. În: Justiția Constituțională, nr. 4, 2005, p.11.
 26. Creangă I. Formele legale de protecție a administrației publice și a mandatului alesului local. În: Cartea albă. Situația autonomiei locale în Republica Moldova, Chișinău, 2000, p. 47-63.
 27. Lijphart A. Modele ale democrației. Forme de guvernare și funcționare în treizeci și șase de țări.-Iași: Polirom, 2000, p.141-164.
 28. Malic Gh. Codul electoral – aspecte neconstituționale. În: Revista Națională de Drept, nr. 5, 2004, p. 55.
 29. Niță M.A. Marketing & management electoral.- Ed.: Universitas XXI, 2000.
 30. O'Day J.B. Manual de planificare a campaniei politice.- Chișinău, 2004.
 31. Pasquino, Gianfranco Curs de știință politică. Iași: Institutul European, 2002, p.114-149.
 32. Pîrvulescu Cr. Politici și instituții politice. Ed. A II-a. rev.- București: Editura Trei, 2002.
 33. Pentru alegeri corecte. Ce știm și ce nu știm despre alegeri.- Chișinău, LADOM, 2001.
 34. Radu Al., Radu Gh., Porumb I. Sistemul politic românesc, un sistem entropic? B., 1995.
 35. Rîbca E., Spinei V. Alegerile parlamentare.Întrebări și răspunsuri. Ghidul ziaristului.- Chișinău,2005.

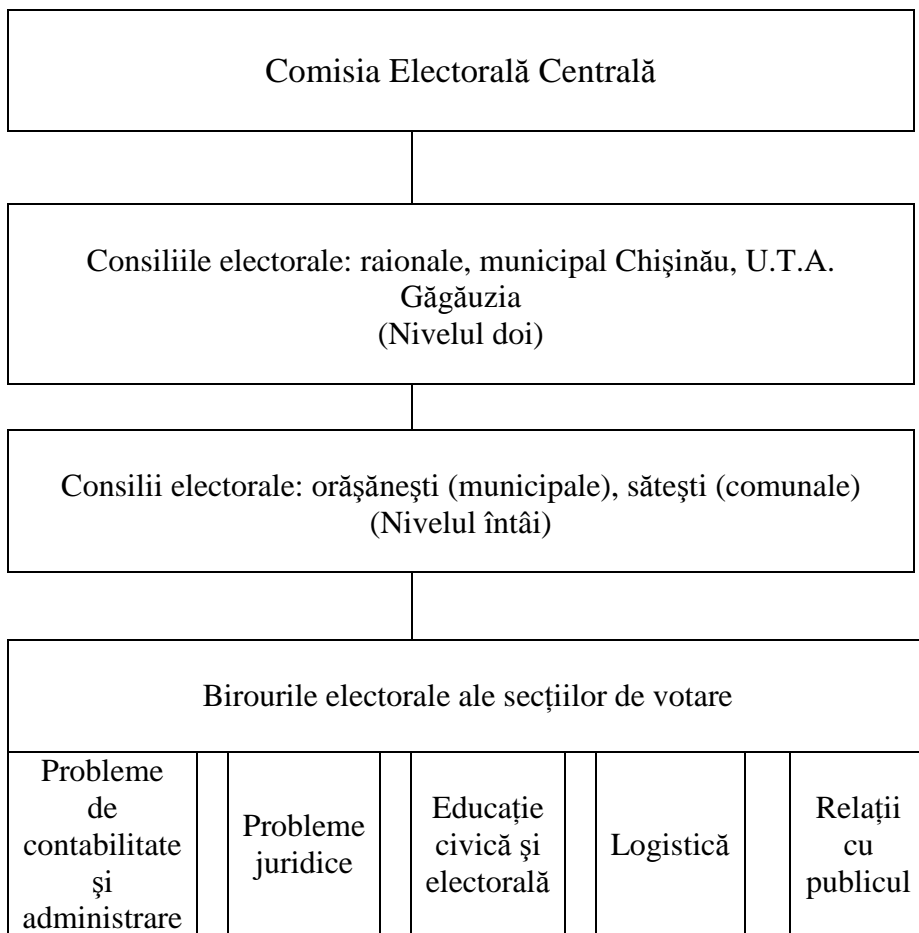
36. Sisteme electorale contemporane. București, 1996.
37. Socolov R. Publicitatea politică în opinia alegătorilor: cazul Republicii Moldova. Alegerile parlamentare din 6 martie 2005. În: Analale științifice ale USM. Seria „Științe Socioumanistice”, Vol.II, Chișinău, 2006, p. 38.
38. Solomon C. Aspecte ale vieții politice în Republica Moldova (1989-2002): Monografie.- Chișinău: CE USM, 2002.
39. Solomon C. Campania electorală parlamentară 2005 în republica moldova și particularitățile ei. În: Analale științifice ale USM. Seria „Științe Socioumanistice”, Vol.III, Chișinău, 2006, p. 193-200.
40. Strutzescu P. Reforma administrației publice locale și alegerile locale. În: Vocea Civică, nr.5, 1999, p.5-6.
41. Strutzescu P., Brighidin A. Ghid practic pentru observatorii naționali la alegeri.- Chișinău, 2005.
42. Sulima S. Încadrarea Codului electoral al Republicii Moldova în standardele dreptului european în materie electorală. În: Revista Națională de Drept, nr. 6, 2005, p. 48.
43. Tatarov S. Statutul alesului local și incompatibilitățile acestuia. În: Legea și viața, nr. 7, 2004, p. 48.
44. Teodorescu A. Sondaje naționale și alegeri locale. În: Starea societății românești după 10 ani de tranziție, București, 2000, p. 960-964.

Anexa 1

Numărul consilierilor în consiliile raionale, orășenești (municipale),
de sector și sătești (comunale)

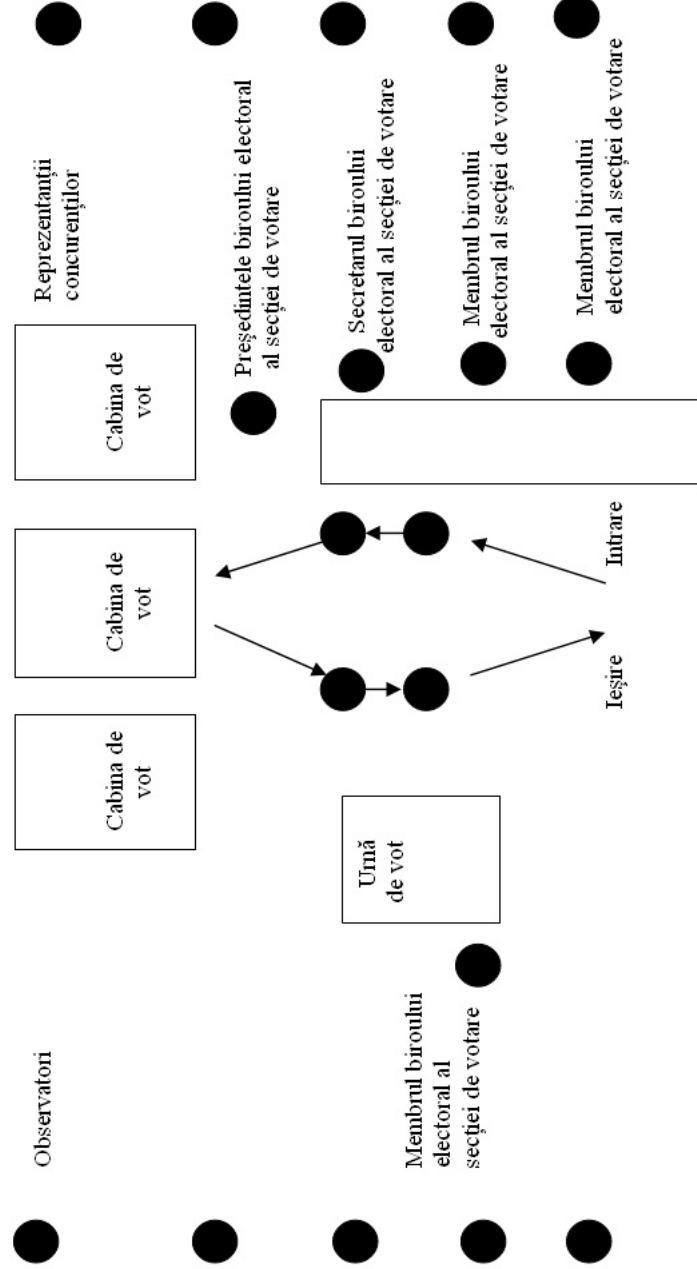
Numărul de locuitori ai unității administrativ-teritoriale	Numărul consilierilor
până la 1500	9
între 1501 și 2500	11
între 2501 și 5000	13
între 5001 și 7000	15
între 7001 și 10000	17
între 10001 și 20000	23
între 20001 și 50000	27
între 50001 și 100000	33
între 100001 și 200000	35
Peste 200000	43

Sursa: art.11 al Legii privind administrația publică locală nr.123-XV din 18 martie 2003
(Redacție nouă).

Anexa 2**ADMINISTRAREA ALEGERILOR**

Sursa: Ghid electoral.-Chișinău, 1999, p.30.

AMENAJAREA SECȚIEI DE VOTARE

Sursa: Ghid electoral.-Chișinău, 1999, p.60.

Anexa 4**Rezultatele alegerilor locale din anul 1995**

Data	16 aprilie 1995
Alegători în listele electorale	2,379,103
Au participat la votare	1,427,865
Procentaj de participare	60.02
Voturi valabil exprimate	1,260,885

Rezultatele obținute de concurenții electorali la alegerile consiliilor raionale și consiliului municipiului Chișinău

Concurenți electorali	Abreviere	Numărul de voturi		Numărul de mandate	
		abs.	%	abs.	%
Partidul Democrat Agrar	PDA	551,014	46.97	643	50.95
"Alianța forțelor democratice"	AFD	230,775	19.67	252	19.97
Partidul Comuniștilor	PC	184,627	15.74	206	16.32
Partidul Socialist și Mișcarea "Unitate-Edinstvo"	PSMUE	84,130	7.17	82	6.50
Partidul Social-Democrat	PSD	41,803	3.56	39	3.09
Asociația Femeilor	AF	7,806	0.67	9	0.71
Partidul Renașterii Economice	PRE	1,957	0.17	2	0.16
Liga Națională a Tineretului	LNT	1,028	0.09	1	0.08
Candidații independenți	CI	70,065	5.97	28	2.22

Rezultatele obținute de concurenții electorali la alegerile consiliilor locale

Concurenți electorali	Abreviere	Numărul de voturi		Numărul de mandate	
		abs.	%	abs.	%
Partidul Democrat Agrar	PDA	597,173	53.70	6,504	61.38
"Alianța forțelor democratice"	AFD	238,271	21.43	2,333	22.02
Partidul Comuniștilor	PC	119,380	10.73	848	8.00
Partidul Socialist și Mișcarea "Unitate-Edinstvo"	PSMUE	42,591	3.83	286	2.70
Partidul Social-Democrat	PSD	31,348	2.82	273	2.58
Asociația Femeilor	AF	6,280	0.56	45	0.42
Liga Națională a Tineretului	LNT	612	0.06	8	0.08
Partidul Renașterii Economice	PRE	2	0	0	0
Candidații independenți	CI	76,425	6.87	300	2.83

Rezultatele obținute de concurenții electorali la alegerile primarilor în municipii, orașe și sate

Concurenți electorali	Abreviere	Numărul de voturi		Numărul de mandate	
		abs.	%	abs.	%
Partidul Democrat Agrar	PDA	568,756	53.03	520	64.76
"Alianța forțelor democratice"	AFD	170,824	15.93	83	10.34
Partidul Comuniștilor	PC	82,072	7.65	43	5.35
Partidul Social-Democrat	PSD	33,143	3.09	23	2.86
Partidul Socialist și Mișcarea "Unitate-Edinstvo"	PSMUE	29,274	2.73	13	1.62
Asociația Femeilor	AF	3,822	0.36	4	0.50
Liga Națională a Tineretului	LNT	409	0.04	0	0
Partidul Renașterii Economice	PRE	0	0	0	0
Candidații independenți	CI	184,290	17.18	117	14.57

Sursă: <http://www.parties.e-democracy.md/electionresults/1995local/>

Anexa 5**Rezultatele alegerilor locale din anul 1999**

Data: 23 mai 1999	ACJ	ACL	AP
Alegători în listele electorale	2,265,852	1,920,358	1,920,358
Au participat la votare	1,324,469	1,203,895	1,204,160
Procentaj de participare	58.45	62.69	62.70
Voturi valabil exprimate	1,218,004	1,105,231	1,132,570

ACJ - Rezultatele obținute de concurenții electorali la alegerile consiliilor județene și consiliului municipiului Chișinău

ACL - Rezultatele obținute de concurenții electorali la alegerile consiliilor locale

AP - Rezultatele obținute de concurenții electorali la alegerile primarilor în municipii, orașe și comune

Rezultatele obținute de concurenții electorali la alegerile consiliilor județene și consiliului municipiului Chișinău

Concurenți electorali	Abreviere	Numărul de voturi		Numărul de mandate	
		abs.	%	abs.	%
Blocul comunistilor, agrarienilor și socialiștilor	BCAS	405,063	33.26	118	37.82
Alianța Centristă din Moldova	ACM	223,570	18.36	64	20.51
Convenția Democrată din Moldova	CDM	149,078	12.24	42	13.46
Frontul Popular Creștin Democrat	FPCD	93,979	7.72	24	7.69
Partidul Forțelor Democratice	PFD	85,911	7.05	24	7.69
Uniunea social-democrată "Furnica-Speranța"	USDFS	69,150	5.68	16	5.13
Partidul Național Liberal	PNL	45,747	3.76	11	3.53
Partidul Național Țărănesc din Moldova	PNȚM	19,270	1.58	4	1.28
Partidul Socialist din Moldova	PSM	18,378	1.51	2	0.64
Partidul Democrat-Popular din Moldova	PDPM	9,285	0.76		
Mișcarea social-politică republicană "Ravnopravie"	MSPRR	9,092	0.75	1	0.32

Liga Națională a Tineretului din Moldova	LNTM	2,927	0.24		
Noul Partid Național Moldovenesc	NPNM	1,873	0.15		
Partidul Dreptății Social-Economice din Moldova	PDSEM	1,544	0.13		
Candidați independenți	CI	83,137	6.83	6	1.92

Rezultatele obținute de concurenții electorali la alegerile consiliilor locale

Concurenți electorali	Abreviere	Numărul de voturi		Numărul de mandate	
		abs.	%	abs.	%
Blocul comuniștilor, agrarienilor și socialiștilor	BCAS	355,562	32.17	2,235	36.61
Alianța Centristă din Moldova	ACM	204,756	18.53	1,214	19.89
Convenția Democrată din Moldova	CDM	141,300	12.78	859	14.07
Partidul Forțelor Democratice	PFD	90,487	8.19	505	8.27
Frontul Popular Creștin Democrat	FPCD	68,604	6.21	341	5.59
Uniunea social-democrată "Furnica-Speranța"	USDFS	54,536	4.93	249	4.08
Partidul Național Liberal	PNL	44,227	4.00	227	3.72
Partidul Național Țărănesc din Moldova	PNȚM	19,069	1.73	102	1.67
Partidul Socialist din Moldova	PSM	17,586	1.59	40	0.66
Partidul Democrat-Popular din Moldova	PDPM	5,429	0.49	25	0.41
Mișcarea social-politică republicană "Ravnopravie"	MSPRR	1,880	0.17	4	0.07
Partidul Dreptății Social-Economice din Moldova	PDSEM	1,099	0.10	8	0.13
Noul Partid Național Moldovenesc	NPNM	743	0.07	4	0.07
Liga Națională a Tineretului din Moldova	LNTM	347	0.03		
Candidați independenți	CI	99,666	9.01	292	4.78

Rezultatele obținute de concurenții electorali la alegerile primarilor în municipii, orașe și comune

Concurenți electorali	Abreviere	Numărul de voturi		Numărul de mandate	
		abs.	%	abs.	%
Blocul comuniștilor, agrarienilor și socialiștilor	BCAS	251,647	22.78	124	19.71
Alianța Centristă din Moldova	ACM	168,896	15.29	93	14.78
Convenția Democrată din Moldova	CDM	131,322	11.89	87	13.83
Partidul Forțelor Democratice	PFD	85,390	7.73	51	8.11
Frontul Popular Creștin Democrat	FPCD	53,148	4.81	24	3.82
Uniunea social-democrată "Furnica-Speranța"	USDFS	42,377	3.84	18	2.86
Partidul Național Liberal	PNL	38,220	3.46	21	3.34
Partidul Socialist din Moldova	PSM	21,835	1.98	5	0.79
Partidul Național Țărănesc din Moldova	PNȚM	17,535	1.55	13	2.07
Partidul Democrat-Popular din Moldova	PDPM	5,289	0.48		
Mișcarea social-politică republicană "Ravnopravie"	MSPRR	952	0.09		
Partidul Dreptății Social-Economice din Moldova	PDSEM	698	0.06	1	0.16
Noul Partid Național Moldovenesc	NPNM	361	0.03		
Liga Națională a Tineretului din Moldova	LNTM	72	0.01		
Candidați independenți	CI	314,828	28.50	191	30.37

<http://www.parties.e-democracy.md/electionresults/1999local/>

Anexa 6**Rezultatele alegerilor locale din anul 2003****Voturile acumulate și mandatele obținute de concurenții electorali la alegerile consiliilor municipale și raionale**

Concurenții electorali	Voturile acumulate		Mandatele obținute	
	Valoarea absolută	Procent	Valoarea absolută	Procent
<u>Partidul Democrat din Moldova</u>	95030	7.68%	92	8.17%
<u>Partidul Comuniștilor din Republica Moldova</u>	595289	48.10%	615	54.62%
<u>Blocul Electoral "Alianța Social-Liberală Moldova Noastră"</u>	247205	19.98%	227	20.16%
Partidul Democrat Agrar din Moldova	32198	2.60%	31	2.75%
<u>Partidul Socialist din Moldova</u>	2514	0.20%		
<u>Partidul Popular Creștin Democrat</u>	109822	8.87%	82	7.28%
Mișcarea Profesioniștilor "Speranța-Nadejda"	2227	0.18%	2	0.18%
<u>Blocul Electoral "PSD-PSL"</u>	54838	4.43%	38	3.37%
Mișcarea social-politică Republicană "Ravnopravie"	10495	0.85%	3	0.27%
Partidul Republican din Moldova	960	0.08%		
<u>Uniunea Centristă din Moldova</u>	19707	1.59%	13	1.15%
Candidat independent	67233	5.43%	23	2.04%

Sursă: http://www.parties.e-democracy.md/localelections2003/results/local_councils/

Voturile acumulate și mandatele obținute de concurenții electorali la alegerile consiliilor orășenești și satești (comunale)

Concurenții electorali	Voturile acumulate		Mandatele obținute	
	Valoarea absolută	Procent	Valoarea absolută	Procent
<u>Partidul Democrat din Moldova</u>	90852	8.62%	936	8.63%
<u>Partidul Comunistilor din Republica Moldova</u>	473411	44.90%	5416	49.96%
<u>Blocul Electoral "Alianța Social-Liberală Moldova Noastră"</u>	216150	20.50%	2402	22.16%
Partidul Democrat Agrar din Moldova	27874	2.64%	268	2.47%
<u>Partidul Socialist din Moldova</u>	1951	0.19%	21	0.19%
<u>Partidul Popular Creștin Democrat</u>	66958	6.35%	570	5.26%
Mișcarea Profesioniștilor "Speranța-Nadejda"	2297	0.22%	19	0.18%
<u>Blocul Electoral "PSD-PSL"</u>	49729	4.72%	500	4.61%
Mișcarea social-politică "Forța Nouă"	162	0.02%	2	0.02%
<u>Partidul Socialiștilor din Republica Moldova</u>	1814	0.17%	22	0.20%
Mișcarea social-politică Republicană "Ravnopravie"	4557	0.43%	35	0.32%
Partidul Republican din Moldova	626	0.06%	4	0.04%
<u>Uniunea Centristă din Moldova</u>	19155	1.82%	167	1.54%
Candidat independent	98932	9.38%	479	4.42%

Sursă: http://www.parties.e-democracy.md/localelections2003/results/mayors_chisinau/

Voturile acumulate și mandatele obținute de candidații la funcția de primar

Concurentul electoral	Mandate	%
<u>Partidul Democrat din Moldova</u>	73	8.13%
<u>Partidul Comunistilor din Republica Moldova</u>	368	40.98%
<u>Blocul Electoral "Alianța Social-Liberală Moldova Noastră"</u>	191	21.27%
Partidul Democrat Agrar din Moldova	18	2.00%
<u>Partidul Socialist din Moldova</u>	3	0.33%
<u>Partidul Popular Creștin Democrat</u>	20	2.23%
Mișcarea Profesioniștilor "Speranța-Nadejda"	3	0.33%
<u>Blocul Electoral "PSD-PSL"</u>	44	4.90%
Mișcarea social-politică "Forța Nouă"		
<u>Partidul Socialiștilor din Republica Moldova</u>	2	0.22%
Mișcarea social-politică Republicană "Ravnopravie"	2	0.22%
Partidul Republican din Moldova		
<u>Uniunea Centristă din Moldova</u>	17	1.89%
Candidat independent	157	17.48%

Tur I, 25 mai 2003

Concurenții electorali	Voturile acumulate	
	Valoarea absolută	Procent
<u>Serafim Urechean</u>	110817	44.5%
<u>Vlad Cubreacov</u>	19901	8.0%
<u>Vasile Zgardan</u>	101370	40.7%
<u>Viorel Topa</u>	7809	3.1%
<u>Valeri Klimenko</u>	4478	1.8%
<u>Mihai Petrache</u>	1012	0.4%
<u>Valeri Efremov</u>	485	0.2%
<u>Mihai Severovan</u>	3158	1.3%

Alegerile primarului general al municipiului Chișinău
Tur II, 8 iunie 2003

a)	numărul de alegători incluși în listele electorale	555202	564402
b)	numărul de alegători incluși în listele suplimentare	9200	
c)	numărul de alegători care au primit buletine de vot	262852	
d)	numărul de alegători care au participat la votare	262787	46.6%
e)	numărul buletinelor de vot declarate nevalabile	1886	
1	<u>Serafim Urechean</u> Candidat independent	140692	53.9%
2	<u>Vasile Zgardan</u> Candidat al Partidului Comuniștilor din Republica Moldova (PCRM)	120261	46.1%
f)	numărul total de voturi valabil exprimate	260953	

Sursă: <http://www.parties.e-democracy.md/localelections2003/results/mayors/>